

პრაქტიკული სავარჯიშოები

სკოლის მოსწავლეებში სოციალური უნარ-ჩვევების გასაპოტარებლად

(მოგვაწოდა გიორგი გახელაძემ, ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის სამოქალაქო განათლების ექსპერტმა)

სავარჯიშო „ერთობლივი ნახატი“ (10 წთ)

მიზანი: მოსწავლეები გაეცნონ ორმხრივი სარგებლიანობის სტრატეგიას; განსაზღვრონ თანამშრომლობის აუცილებლობა.

ჩატარების პროცედურა: მასწავლებელი ყოფს ჯგუფს „პირველ“ და „მეორე“ წყვილებად.

იგი ცალ-ცალკე აძლევს მათ ინსტრუქციებს ისე, რომ ერთმანეთის დავალების შესახებ ბავშვებმა არაფერი იციან.

ინსტრუქცია „პირველ წყვილს“: „თქვენი მიზანია კატის დახატვა“. ინსტრუქცია „მეორე წყვილს“: „თქვენი მიზანია სახლის დახატვა“.

მასწავლებელი სვამს პირველ და მეორე წყვილს ერთად. თითოეულ ჯგუფს აძლევს ერთ ფურცელსა და ერთ ფანქარს. აფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ სწორედ ამ პირობებში უნდა განახორციელონ დასახული მიზნები.

როგორც კი თითოეული წყვილი მოჰკიდებს ხელს საერთო ფანქარს, მასწავლებელი აცნობებს მათ, რომ სავარჯიშოს დაწყების დროა. იგი იქვე აფრთხილებს მოსწავლეებს, რომ მათ განკარგულებაში მხოლოდ 5 წუთია. დანიშნული დროის გასვლის შემდეგ მასწავლებელი სთხოვს ბავშვებს, ნამუშევრები დაფაზე მიამაგრონ.

შემდეგ იგი მსურველებს სთავაზობს, უპასუხონ დასმულ შეკითხვებს:

- მოახერხეთ დავალების შესრულება?
- რთული სავარჯიშო იყო?
- თქვენ რომელი გზა აირჩიეთ დავალების შესასრულებლად?
- როგორ ფიქრობთ, დავალების შესასრულებლად თქვენი არჩეული გზა საუკეთესოა?
- სხვა გზა არ გიძებნიათ?

მასწავლებელი მსურველთაგან თავად შეარჩევს მოპასუხეებს და დაფაზე მიუთითებს საკვანძო სიტყვებს. ის 5 წუთის განმავლობაში მიღებულ პასუხებს აჯამებს და ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ძალიან ხშირად ადამიანებს უწევთ სირთულეების ერთად დაძლევა და ამისთვის მნიშვნელოვანია ურთიერთდახმარება – თანამშრომლობა.

სავარჯიშო „საზღვარი“ (10 წთ)

მიზანი: მოსწავლეები გაეცნონ ორმხრივი სარგებლიანობის სტრატეგიას; განსაზღვრონ თანამშრომლობის აუცილებლობა; გამოიყენონ კომუნიკაციის ეფექტური ხერხები.

ჩატარების პროცედურა: სავარჯიშოს დაწყებამდე მასწავლებელი საკლასო ოთახის თავისუფალ არეში გრძელი, მსუბუქი ჯოხებით იატაკზე ქმნის გამყოფ „საზღვარს“.

შემდეგ იგი მოსწავლეებს აწყვილებს და სთხოვს მეწყვილეებს, რომ „საზღვრის“ მოპირდაპირე მხარეს დადგნენ. მასწავლებელი ბავშვებს უხსნის წესებს: „თითოეული თქვენგანის მიზანია, მეწყვილე თქვენს მხარეს გადაიყვანოთ. საუბარი აკრძალულია. სავარჯიშო იწყება და სრულდება მაშინ, როცა ნიშანს მოგცემთ... ყველა სხვა საშუალება ნებადართულია. გაქვთ მხოლოდ 5 წუთი“. ინსტრუქციის მიცემის შემდეგ მასწავლებელი რწმუნდება, რომ მოსწავლეები სწორად განლაგდნენ და აძლევს მათ დაწყების ნიშანს.

დათქმული დროის გასვლისთანავე ის აძლევს შეწყვეტის ნიშანს და აცნობებს მოსწავლეებს, რომ ახლა განიხილავენ მიღებულ შედეგს.

მასწავლებელი სვამს ქვემოთ მოყვანილ შეკითხვებს და მათზე პასუხის მისაღებად შერჩევით ასახელებს სხვადასხვა მსურველს.

- ვინ მიაღწია მიზანს?
- თქვენ რა ხერხს მიმართეთ მიზნის მისაღწევად?
- რას გრძნობდით სავარჯიშოს შესრულების დროს?
- როგორ ფიქრობთ, ყოველ თქვენგანს შეეძლო მიზნის მიღწევა? რატომ?

მასწავლებელი აჯამებს სავარჯიშოს შედეგებს და ხაზს უსვამს, რომ ერთ პრობლემას შეიძლება ბევრი მიზეზი ჰქონდეს და მისი მოგვარებისას მნიშვნელოვანია არსებული ვითარება/გარემოებები, ერთმანეთის ინტერესების გათვალისწინება და თანამშრომლობის სურვილი.

სავარჯიშო „გახსენი მუშტი“ (10 წთ)

მიზანი: ინტერესებსა და პოზიციას შორის განსხვავების ჩვენება; მოლაპარაკებების წარმოების მრავალფეროვნების ჩვენება; მოლაპარაკების დროს ინტერესებზე დაყრდნობის უპირატესობის გამოვლენა.

მასალა: დიდი ფორმატის ქაღალდი, ფანქრები/მარკერები, სკოჩი.

ჩატარების პროცედურა: მასწავლებელი ყოფს მოსწავლეებს წყვილებად.

შემდეგ თითოეული მენწყილე მუშტს კრავს.

მასწავლებელი განმარტავს, რომ თითოეული მოსწავლის მიზანია, მისი მენწყილის შეკრული მუშტის გახსნა. იგი გა-

ნუმარტავს მათ, რომ ფიზიკური ძალის გამოყენება აკრძალულია, ხოლო ნებისმიერი სხვა ხერხი მიზნის მისაღწევად ნებადართულია. ამისათვის მათ ეძლევათ მხოლოდ 1 წუთი.

დანიშნული დროის გასვლის შემდეგ მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად განიხილავს სავარჯიშოს შედეგებს.

ჯერ სთხოვს ხელის აწევას მათ, ვინც შეძლო მენწყილის მუშტის გახსნა.

მერე სთხოვს ხელის აწევას მათ, ვინც ვერ შეძლო მენწყილის მუშტის გახსნა.

შემდეგ იგი სვამს შეკითხვას: მათგან, ვინც შეძლო მენწყილის მუშტის გახსნა, ვის შეუძლია გვიჩვენოს, თუ როგორ მოახერხა ეს?

ერთ-ერთი წყვილი წარმოუდგენს კლასელებს თავის შედეგს.

ახლა მასწავლებელი სვამს შეკითხვას: როგორ ფიქრობთ, რატომ მოხდა, რომ ზოგმა მოახერხა სავარჯიშოს შესრულება, ზოგმა კი – ვერა?

შემდეგ მასწავლებელი სვამს შეკითხვებს, რითიც მოსწავლეებს უბიძგებს ინტერესებსა და პოზიციას შორის განსხვავება უფრო მკაფიოდ დაინახონ. კერძოდ: რა იყო მთავარი მათთვის, ვინც არ გახსნა მუშტი? (ერთი პასუხი თავად ასეთი მოსწავლისგან, ერთი მისი მენწყილისგან – მინიშნება პოზიციაზე); რა იყო მთავარი მათთვის, ვინც გახსნა მუშტი? (ერთი პასუხი თავად ასეთი მოსწავლისგან, ერთი მისი მენწყილისგან – მინიშნება ინტერესზე);

სავარჯიშოს ბოლოს მასწავლებელი კლასს უსვამს შეკითხვას: რით განსხვავდება ინტერესი პოზიციისგან?

მასწავლებელი დასმულ შეკითხვებზე პასუხებს ჩაინიშნავს დიდი ფორმატის ქაღალდზე ან დაფაზე წინასწარ მომზადებულ ცხრილში:

შედეგი	მიზეზი – მათთვის მთავარი იყო
ვინც არ გახსნა მუშტი	
ვინც გახსნა მუშტი	

სავარჯიშო „დარწმუნების ნიჭი“ (5 წთ)

მიზანი: მოსწავლეები ისწავლიან განსხვავებას პოზიციასა და ინტერესს შორის; მათ განუვითარდებათ არგუმენტირებული მსჯელობის უნარი.

მასალა: ასანთის 2 კოლოფი, ფერადი ქაღალდის პატარა ფურცელი.

ჩატარების პროცედურა: მასწავლებელი იძახებს ორ მოსწავლეს და თითოეულ მათგანს აძლევს ასანთის კოლოფს. მხოლოდ ერთში დევს პატარა ფერადი ფურცელი.

მასწავლებელი აფრთხილებს ორივე მოსწავლეს, რომ ჩუმად გახსნან საკუთარი კოლოფები, ნახონ და კვლავ დახურონ. იგი უხსნის გამოძახებულ მოსწავლეებს, რომ თანმიმდევრობით, თითო წუთის განმავლობაში მათ თავისი მსჯელობით (და არავითარ შემთხვევაში, კოლოფის ჩვენებით) უნდა დაუმტკიცონ დანარჩენ თანაკლასელებს, რომ სწორედ მათ კოლოფში დევს ფერადი ფურცელი.

მსჯელობის შეწყვეტის შემდეგ მასწავლებელი მიმართავს კლასს, რომ საერთო შეთანხმებით დაასახელონ მოსწავლე, რომლის კოლოფშიც ნამდვილად დევს ფერადი ფურცელი. ამისთვის იგი აძლევს მათ ერთ წუთს.

თუ კლასი შეცდება, მასწავლებელი ბავშვებს „დააჯარიმებს“ (მაგ: 1 წუთი ადგილზე ხტუნვით).

მასწავლებელი უსვამს შეკითხვებს მოსწავლეებს:

- ამ სავარჯიშოს შესრულების დროს ვინ მიაღწია მიზანს? რის გამო?
- ამ სავარჯიშოს შესრულების დროს ვინ მოქმედებდა პოზიციაზე დაყრდნობით? ვინ მოქმედებდა ინტერესზე დაყრდნობით?

როლური თამაში „სად გავატაროთ შაბათ-კვირა“ და შეჯამება (15 წთ)

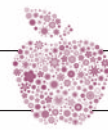
მიზანი: მოსწავლეები პრაქტიკულად გამოიყენებენ შეძენილ ცოდნას; გამოიმუშავენ მოლაპარაკებისთვის საჭირო უნარ-ჩვევებსა და მეტყველებას, რაც დაეხმარება მათ ყოველდღიური კონფლიქტების თავიდან აცილებასა თუ მართვაში.

ჩატარების პროცედურა: მასწავლებელი შეახსენებს მოსწავლეებს მოლაპარაკების საფუძვლებსა და ეტაპებს. შემდეგ იგი სთავაზობს მათ, გაითამაშონ ოჯახური სცენა: საღამოს ოჯახის წევრები მსჯელობენ, როგორ გაატარონ ერთად დასვენების დღე.

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ გათამაშებისთვის საჭიროა 5 მოხალისე და მათ ექნებათ 10 წუთი.

მოხალისეების მიერ გათამაშებულ სცენას აკვირდებიან დანარჩენი მოსწავლეები და მასწავლებლის თხოვნით, რვეულებში ინიშნავენ საკუთარ პასუხებს შემდეგ კითხვებზე:

- რა ინტერესები და პოზიციები ჰქონდა „ოჯახის“ თითოეულ წევრს?
- რა გზა აირჩიეს მათ შეთანხმებისთვის?
- მოახერხეს თუ არა მათ შეთანხმების მიღწევა?
- რამ შეუწყო (ან შეუშალა) ხელი ოჯახის წევრების მოლაპარაკებას?

დანაშაული და სასჯელი სკოლაში

„სკოლა და სასჯელი“ ყოველთვის ისეთი თემა იყო, რომელიც აზრთა სხვადასხვაობას იწვევდა. რატომ ან რა ფორმით უნდა დაისაჯოს მოსწავლე? საერთოდ, უნდა არსებობდეს თუ არა სკოლაში სასჯელი? – ამ საკითხებისადმი დამოკიდებულება მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში განსხვავებულია. გასაკვირი არ არის, რომ ეს პრობლემა კიდევ უფრო აქტუალურია საქართველოში, რომელიც არცთუ დიდი ხნის წინ დაემშვიდობა ავტორიტარულ პედაგოგიკას.

სკოლის არასაპატიო მიზეზით გაცდენა, დაგვიანება, გაკვეთილის ჩაშლა, გაკვეთილის თვითნებური მიტოვება, მასწავლებლის, მოსწავლის ან სკოლის სხვა თანამშრომლის სიტყვიერი ან ფიზიკური შეურაცხყოფა, პლაგიატიზმი, ვანდალიზმი – სკოლის ქონების შეგნებული დაზიანება თუ გაფუჭება, სკოლის ტერიტორიაზე ძალადობა, ქურდობა, იარაღის და ასაფეთქებელი ნივთიერების ქონა, ნარკოტიკისა და ალკოჰოლის მოხმარება, ვაჭრობა, აგრეთვე სისხლის სამართლის ისეთი დანაშაულებები, როგორიცაა: ქურდობა, იარაღის და ასაფეთქებელი ნივთიერების ქონა; ნარკოტიკისა და ალკოჰოლის მოხმარება, ვაჭრობა – 2007 წელს მიღებული „მოსწავლეთა ქცევის კოდექსის“ მიხედვით, ეს ის გადაცდომებია, რომლის გამოც, შესაძლოა, მოსწავლეს დისციპლინური სახდელი დაეკისროს.

თამარ ტალიაშვილი, ილია ჭავჭავაძის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების ფაკულტეტის დეკანი: „თუ სკოლაში დისციპლინა არ არის, სასწავლო პროცესი ჩაიშლება. ჩვენ დემოკრატია და დემოკრატიული ფასეულობები არასწორად გვესმის. დემოკრატია უდიდესი პასუხისმგებლობაა, ეს კი

რატომღაც არავის ახსოვს. მოსწავლე ისე უნდა გაიზარდოს, რომ თავიდანვე იგრძნოს პასუხისმგებლობა. მოზარდის ცნობიერებაში ფასეულობების ჩამოყალიბება უნდა მოხდეს. ხშირად ამბობენ, ადრე მოსწავლე მასწავლებელს ამდენს ვერ გაუბედავდაო. დროა გავაცნობიეროთ, რომ ადრე თავად სახელმწიფო იყო ავტორიტარული და მაშინდელი ახალგაზრდების მოთხოვნილებები არ იყო ისეთი მრავალფეროვანი, როგორიც დღეს არის. დღევანდელმა ახალგაზრდებმა თავისუფლების სიო იგრძნეს, მაგრამ სწორად არ ესმით, რას ნიშნავს იგი. მასწავლებლის გინება არ არის თავისუფლება. თუ მოსწავლე ასე იქცევა, ეს პედაგოგის, სკოლის დირექციის ოჯახის საერთო პრობლემაა. სასკოლო რეფორმის არსი მოსწავლის, მასწავლებლის და მშობლის ურთიერთთანამშრომლობაა. პედაგოგი უნდა ფლობდეს იმ მეთოდებს, რომლებიც მოსწავლის ქმედების პრევენციას ისახავს მიზნად. უკიდურეს შემთხვევაში, თუ ბავშვი ასოციალურია, დასჯის მექანიზმიც მუშაობს.

დასჯა განიხილება კომპლექსურად – დასჯა არა დასჯისათვის, არამედ იმისთვის, რომ ბავშვმა გააცნობი-

თამარ კაციტაძე,
ეკა ქავანიშვილი

მასწავლებელმა მშობლებთან სერიოზულად უნდა იმუშაოს, რადგან მოსწავლესთან ურთიერთობის დარღვევები შეუძლებელია, თუ ოჯახშიც არ არის შესაბამისი ღონისძიებები გატარებული.

ეროს, თუ რატომ დაისაჯა. მას უნდა ესმოდა, რომ სასჯელი არის სამართლიანი და ამ სამართლიანობის გასაცნობიერებლად უნდა იმუშაოს ყველამ ერთად – მასწავლებელმა, აღმზრდელმა, მშობელმა, ფსიქოლოგმა და ასე შემდეგ. პედაგოგმა უნდა იცოდეს, როგორ გამოიყენოს სანქციების კოდექსი. მასწავლებელი თუ სანქციას ანგარიშსწორების მიზნით იყენებს, ეს დამლუპველია“.

დისციპლინური სასჯელის საკითხს სკოლაში მოსწავლეთა ქცევის კოდექსი, სკოლის ეთიკის კოდექსი და შიდა განაწესი არეგულირებს. შესაბამისად, იმ სასჯელის ზომა და ფორმაც, რომელიც შესაძლოა მოსწავლეს დაეკისროს, ამ დოკუმენტებითაა განერილი. ყველა სხვა სახის დასჯა დაუშვებელია. ამასთან, მშობელი და მოსწავლეც კონკრეტულ სკოლაში არსებული დისციპლინური სასჯელის შესახებ ინფორმირებული უნდა იყოს.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის და მედიცინის განვითარების ფონდის წარმომადგენელი, ბავშვთა **ფსიქოლოგი ქეთევან თავართქილაძე** იხსენებს შემთხვევებს, როდესაც მასწავლებლები ტრენინგზე სრული სერიოზულობით სვამდნენ შეკითხვებს: **„ბავშვი თუ აშავებს, ყური არ უნდა აუწიო? არ უნდა წაუთაქო? არ უნდა დაესაჯო?“** ფსიქოლოგის აზრით, სასჯელი უნდა არსებობდეს, მაგრამ ეს არ უნდა იყოს ძალადობა. აღზრდის პრინციპები მოიცავს როგორც დასჯას, ისე შექებას. უნდა ვიცოდეთ, რატომ ვსჯით ბავშვს – მთავარი ის კი არ არის, რის გამო ვსჯით, არამედ რა მიზნისთვის კეთდება ეს.

„დედაჩემი შარშან რვაჯერ დაიბარეს სკოლაში. მგონი, სამოცჯერ ვარ გაკვეთილიდან გაგდებული, შელაპარაკებაც ხშირად მომდის ერთ-ერთ მასწავლებელთან, რომელიც ეგრევე ნერვებზე იშლება და ყვირილს იწყებს. მერე მეც არ ვუთმობ ხოლმე, იმიტომ, რომ ოჯახის ლანძღვაზე გადადის. არც დაუთმობ... რა ნესია, მშობლებს რო ეხება. კიდეც კარგი, ხელით შეხებას ვერ ბედავს“, – ამბობს 14 წლის ვახო კ.

„ნინა სემესტრში რამდენიმე ბავშვი ცუდად მოიქცა – ტულაღი მოარეცხინეს და კედლების განმენდა დაავალეს. მოსწავლეებს კუთხეში ხშირად აყენებენ ან გარეთ ყრიან. უფრო ხშირად ბიჭები იქცევიან ცუდად. ხანდახან მასწავლებლები მოსწავლეებს ხელითაც ეხებიან, თმების მონიწვენა და მსგავსი რამეებიც ხდება. მე მგონია, რალაც ზღვარი უნდა არსებობდეს მოსწავლეს და მასწავლებელს შორის. წყნარად აგვიხსნან და ყველა გაიგებს. დარტყმები და გარეთ გაგდებები არ უნდა იყოს“, – გვითხრა 14 წლის გოგონამ.

ბავშვების მოსაზრებას იზიარებენ მშობლებიც: „ჩემი აზრით, დასჯის

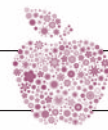
გარკვეული ფორმები სკოლაში უნდა არსებობდეს – ეს ბავშვების ქცევაზე გავლენას ახდენს. მაგალითად, ჩემი გოგონა რამდენჯერმე გამოუშვეს სკოლიდან იმის გამო, რომ ფორმა არ ეცვა და საჭირო ნიგნები არ ჰქონდა. ამის შემდეგ იგი ყოველთვის მოწესრიგებული დადის. თუმცა, დასჯის შემთხვევაში, ყოველთვის ვიგებ, რატომ დასაჯეს ბავშვი და რამდენად სამართლიანი იყო სასჯელი. რა თქმა უნდა, მასწავლებლის მხრიდან ფიზიკურ ან სიტყვიერ შეურაცხყოფას ვერასოდეს შევეგუები. ასეთი შემთხვევა ჯერჯერობით არც გვექონია, თუმცა, ვიცი რომ ზოგიერთი მასწავლებელი ამ მეთოდს იყენებს“, – ამბობს მაია ბოჭორიშვილი.

ქეთევან თავართქილაძე, ფსიქოლოგი:

„ჩვენ ვსჯით ბავშვს, რათა ვასწავლოთ, რა არის კარგი და რა – ცუდი, მხოლოდ მაშინ, როცა სხვა რესურსით ამას ვერ მივაღწიეთ. მაგრამ დასჯა არ უნდა ვნებდეს ბავშვის არც ფიზიკურ, არც ფსიქიკურ ჯანმრთელობას. ეს უნდა ხდებოდეს მისი დამცირების გარეშე. მას უნდა ვუთხრათ, რომ ცუდად მოიქცა და არა ის, რომ იგი ასეთი ცუდია. უნდა ვუთხრათ, რომ სიზარმაცე გამოიჩინა და არა ის, რომ ზარმაცია. თუ მათ ვსჯით იმისთვის, რომ ვაჩვენოთ, ჩვენ რა „მაგრები“ ვართ და მათზე ძალაუფლება მოვიპოვოთ, ეს ძალადობაა და შედეგს ვერასოდეს მოიტანს. შეაქეთ მოსწავლეები, როდესაც ამას იმსახურებენ და ნუ დაინახავთ მხოლოდ ცუდ მხარეებს. არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დაესაჯოთ ბავშვი შრომის ან სწავლის დოზების მომატებით. მას შესძულდება ერთიც და მეორეც. არსებობს უფრო მარტივი გამოსავალი: არ შევუსრულოთ რომელიმე სურვილი – მაგალითად, ექსკურსიაზე წასვლაზე ვუთხრათ უარი. ის შეეცდება, მომავალში უკეთესი გახდეს“.

დასჯასთან მიმართებაში აზრთა სხვადასხვაობა არსებობს, თუმცა ექსპერტთა ერთი ნაწილის მტკიცებით, ბოლო პერიოდში აშკარად იკვეთება, რომ წამახალისებელი მეთოდებით მოსწავლეთა ქცევის მართვა გაცილებით ეფექტურ შედეგს იძლევა. სკოლებში დასჯის წინააღმდეგია ფსიქოლოგი **ნანა ჩაჩუა**.

„პირველ რიგში, უნდა განვსაზღვროთ, რა მოიაზრება დასჯაში. დასჯის მიზანი უნდა იყოს ის, რომ ბავშვში გააჩინოს ადეკვატური დამოკიდებულება მოვლენების მიმართ, ანუ გაზარდოს პასუხისმგებლობა სოციალურ მიმართებაში. დასჯის ის მეთოდები, რომლებიც ადრეულ პერიოდში სკოლაში გვხვებოდა (მათ ზოგჯერ დღესაც მიმართავენ): ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა, ნიშნის დაკლება, გაკვეთილიდან გაძევება, მშობლებთან დასმენა, სკოლიდან გაგდება და ასე შემდეგ, მიუთითებს იმაზე, რომ მასწავლებელი საჭირო მექანიზმს ვერ პოულობს. ის ვერ ახერხებს, ბავშვი მოზრდილის როლში შეიყვანოს და ვერ ზრდის მასში პასუხისმგებლობას, რადგან თავად მასწავლებელი არ იმყოფება

მოზრდილის როლში. იგი იმყოფება მშობლის, ანუ მენტორის როლში – მიმთითებლის, დამსჯელის, ერთპიროვნული ძალაუფლების მქონე პერსონის როლში. ასეთი ურთიერთობა პროდუქტიული არასდროს იქნება. ურთიერთობა მაშინ არის შედეგიანი,

პედაგოგმა უნდა იცოდეს, როგორ გამოიყენოს სანქციების კოდექსი. თუ მასწავლებელი სანქციას ანგარიშსწორების მიზნით იყენებს, ეს დამლუპველია. “

თუ ადამიანებს შორის დისტანცია კი არ იზრდება, არამედ მცირდება. რაც უფრო უახლოვდებიან ერთმანეთს მასწავლებლები და მოსწავლეები ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, ცხადია, ურთიერთობაც გაცილებით პროდუქტიულია.

რა არის ასეთი ურთიერთობების მექანიზმები? – რამდენად ვიცნობ მე ჩემს თავს, როგორც პედაგოგი და რამდენად ვიცნობ ბავშვს. თუ ვიცნობ საკუთარ თავს და მისი მართვა შემოიძლია, თუ ვიცი, რა ინტერესები, პრობლემები და მოთხოვნები აქვს ბავშვს, მაშინ ჩვენ გახსნილი ურთიერთობა გვაქვს და იგი აუცილებლად პროდუქტიული იქნება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, შედეგს ვერ მივაღწევთ. პედაგოგობა, უპირველეს ყოვლისა, არის ის, რომ მასწავლებელს ჰქონდეს როგორც მაღალი კვალიფიკაცია იმ საგანში, რომელსაც ასწავლის, ასევე იცოდეს ფსიქოლოგია. ზემოთ ჩამოთვლილი დასჯის არცერთი მეთოდი არ შეესაბამება ამ მოთხოვნას და სრულიად მიუღებელია.

დასჯა ძალიან პირობითი ცნებაა. როდესაც ბავშვი ცუდად იქცევა, მასწავლებლებმა დამატებით ღონისძიებებს უნდა მიმართონ მშობლებთან, მერე კი ორივე მხარემ ერთობლივად – მოსწავლეებთან, ანუ ჩვენ უნდა „დავისაჯოთ“ და მეტი ვიშრომოდ ბავშვებთან ურთიერთობაში“.

დისციპლინური სასჯელის მეთოდებზე საუბრისას ექსპერტები ამბობენ, რომ სასურველია სკოლაში წახალისების მრავალფეროვანი მეთოდების არსებობა, არა მხოლოდ მოსწავლის, არამედ მთელი კლასის დადებითი ქცევის წახალისების მიზნითაც. ასეთი მეთოდების გამოყენება ხელს უწყობს საკლასო ერთობის შექმნას და განსაკუთრებით ეფექტურია დაწყებით და საბაზო საფეხურზე. სკოლაში ასევე უნდა არსებობდეს დასჯის შეთანხმებული პირობები და ფორმები. მთავარია, რომ ისინი პედაგოგიური თვალსაზრისით იყოს გამართლებული და არ ეწინააღმდეგებოდეს ბავშვთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო კონვენციას და ადამიანის უფლებების დამცველ სხვა ფუნდამენტურ დოკუმენტებს.

ერთი გაკვეთილი

ორ ენაზე

ქვემო ქართლში ბილინგვური სწავლების დანერგვა დაიწყო. მარნეულის მე-2 საჯარო სკოლის მოსწავლეები მშობლიურთან ერთად სახელმწიფო ენასაც ითვისებენ.

მანანა სიდაშელი

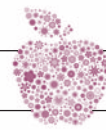

ლია თუშური

მარნეულის მე-2 საჯარო სკოლის პირველკლასელებს დღეს ფიზიკულტურა ქართულად უტარდებათ. გაკვეთილს ორმაგი დატვირთვა აქვს: მოსწავლეებმა, სხეულის გავარჯიშებასთან ერთად, ნათესაობითი ბრუნვა უნდა გაითავისონ. საამისოდ პედაგოგმა ელზა სიხარულიძემ თამაში „ვისი სული გსურს“ შეარჩია. ორ გუნდად დაყოფილი ბავშვები ერთმანეთის პირისპირ დგანან. ერთ-ერთი მოთამაშე მოწინააღმდეგე გუნდს ეკითხება: „ვისი სული გსურს?“ „მალხაზის სული, ნინოს სული, ნარგილასი, აფიკის...“,

– პასუხობენ იქიდან. ამ თამაშს ისინი გასულ კვირასაც თამაშობდნენ, ოღონდ რუსულად. 45 წუთის შემდეგ ბავშვების უმრავლესობა ნათესაობითი ბრუნვის ფორმებს სრულყოფილად იყენებს.

უკვე მესამე წელია, ამ სკოლაში ორენოვანი, ანუ ბილინგვური სწავლება მიმდინარეობს. მათემატიკა, ბუნება, ფიზიკულტურა, შრომა და სიმღერა ბავშვებს ჯერ რუსულ, შემდეგ კი ქართულ ენაზე უტარდებათ. დაწყებით კლასებში ბილინგვური სწავლების სპეციალისტმა, პედაგოგ-

მა მაია ბიწურაძემ მათემატიკის გაკვეთილზე შესტებიც მოიშველია. ზეპირი ანგარიშის დროს პლიუს-მინუსის, ტოლობის და მეტ-ნაკლებობის ნიშნებს ბავშვები შესტებით წარმოადგენენ. მათი დახმარებით წრენიოს, წრფეს, სამკუთხედს, ოთხკუთხედს და მრუდს მთელი კლასი ხშირად ერთად ასახიერებს. მეორე კლასელებისთვის ეს ფიზიკური განტვირთვაც არის.

უფროსკლასებში კი ქართული სიმღერის გაკვეთილები სარგებლობს დიდი პოპულარობით. მოსწავლეები ათობით ქართულ სიმღერას ასრულებენ, რომლის შინაარსიც სრულფასოვნად ესმით. განსაკუთრებული სიამოვნებით ისინი აჭარულ სიმღერებს მღერიან. მსუბუქი აქცენტი, რომელიც მათ საუბრისას ემჩნევათ, სიმღერის დროს აღარ იგრძნობა.

ქვემო ქართლში ბილინგვურ სწავლებას საფუძველი მე-2 საჯარო სკოლის დირექტორმა, ლია თუშურმა ჩაუყარა.

ლია თუშური, მარნეულის მე-2 საჯარო

სკოლის დირექტორი: „2004 წელს მონაწილეობა მივიღე განათლების სამინისტროს კონკურსში – „მომავალი იწყება დღეს“. კონკურსის მიზანი ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში სახელმწიფო ენის სწავლების ხარისხის ამაღლება იყო. მაშინ სადახლოს პირველ საჯარო სკოლაში გამგზავნეს. იმ პერიოდში ქართულ ენას კვირაში სამი საათი ეთმობოდა. აღმოჩნდა, რომ ასეთი სიხშირით და არსებული სახელმძღვანელოებით სწავლებას შედეგი არ ჰქონდა.

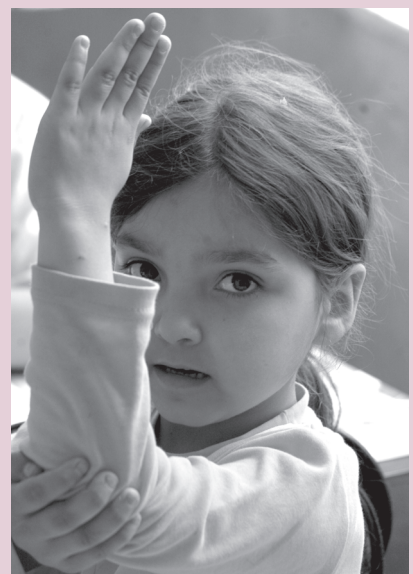
პირველად იქ მოვსინჯეთ და ფიზკულტურის, ხატვის, შრომის და ხელგარჯილობის გაკვეთილებს ქართულად ვატარებდით. ამ გაკვეთილებისთვის გამოყოფილი დრო კვირაში 9-10 საათს აღწევდა. მოგვიანებით სწავლების ეს მეთოდი მათემა-

ტიკაშიც დავნერგეთ. მერე ეს ექსპერიმენტი ადგილობრივი რესურსცენტრის ხელმძღვანელს გავაცანი. იდეა ძალიან მოეწონა და ქალაქ მარნეულის ოც სკოლაში ბილინგვური სწავლება შემოვიღეთ. ასეთი ტიპის სწავლებისას ერთ საგანს ორი მასწავლებელი სჭირდება. თითოეული საგანი კვირაში ორჯერ მშობლიურ ენაზე ტარდება, რათა ახალი მასალის ახსნა ბავშვებისთვის გასაგებ ენაზე მოხდეს. მერე კი მშობლიურ ენაზე მოსმენილ მასალას ბავშვები ქართულად იმეორებენ. უკვე სამი წელია, ამ ექსპერიმენტს ვაკვირდებით და აღმოჩნდა, რომ ბილინგვურ კლასებში კონკრეტული საგნის მოსწრება გაცილებით მაღალია.

ბილინგვური მეთოდი ახლა ბიოლოგიაში, ფიზიკასა და ქიმიაში გვინდა, მოვსინჯოთ. უკვე სამი თვეა, სპეციალისტი მასწავლებლებს ტრენინგებს უტარებს. რამდენიმე თვის წინ ჩავატარეთ კვლევა, რომელ გაკვეთილზე ისწავლეს ბავშვებმა უფრო მეტი ახალი სიტყვა. აღმოჩნდა, რომ ყველაზე ადვილად სიტყვებს სიმღერის დროს იმახსოვრებენ.

ბილინგვური სწავლების დროს სახელმძღვანელოს დიდი მნიშვნელობა აქვს. მაგალითად, მათემატიკის წიგნს ისე ვადგენთ, რომ ამოცანაში მითითებული სიტყვები ბავშვს ქართულად ჰქონდეს ნასწავლი. აზერბაიჯანულსა და ქართულში 800-მდე საერთო სიტყვაა, აქედან 400 ინტენსიურ ხმარებაშია. ამას თუ საერთაშორისო სიტყვებს დავუმატებთ – ტელეფონი, ტელევიზორი და სხვა, გამოდის, რომ პირველკლასელი ათასამდე ქართულ სიტყვას ფლობს. თითოეული გაკვეთილის მასალის შედგენისას საერთო სიტყვებს ვარჩევთ, მაგალითად: ბალიში, ალბომი, გემი, იალქანი, ამანათი საათი...

ამ რეგიონში მშობლებს დიდი სურვილი აქვთ, ბავშვებს სახელმწიფო ენა ასწავლონ. ეს სკოლა თავიდან

რუსული იყო და კონტინგენტი დღითი დღე მცირდებოდა. ბილინგვური სწავლების დანერგვის შემდეგ კი მოსწავლეები სხვა რაიონებიდანაც დადიან.“

საქართველოში მრავალენოვანი ანუ მულტილინგვური სწავლება 2006 წელს ეუთოს მხარდაჭერით, შვეიცარიულმა ორგანიზაცია „სიმერამ“ განახორციელა. პროექტი, რომლის სახელწოდებაც „მრავალენოვანი განათლება“, ორ წელზე იყო განერილი. მის ფარგლებში 140-მდე მასწავლებელი და ექსპერტი გადამზადდა. მულტილინგვური სწავლების პილოტირება სამცხე-ჯავახეთის და ქვემო ქართლის იმ რეგიონებში მოხდა, რომლებიც ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურადაა დასახლებული. მასში 12 საჯარო სკოლა და 580 პირველკლასელი და მეორეკლასელი მოსწავლე ჩაერთო. ექსპერტების შეფასებით, ეს პროექტი წარმატებული აღმოჩნდა.

2008 წელს კი განათლების სამინისტრომ მულტილინგვური სწავლების უფრო ფართოდ დანერგვა გადანყვიტა. ეუთოს ეროვნული უმცირესობების უმაღლესი კომისარიატის დაფინანსებით, საქართველოში ჩამოსულმა ექსპერტებმა სპეციალური

კონცეფცია შეიმუშავეს. კონცეფციას, რომლის სახელწოდებაც „სამოქალაქო ინტეგრაცია მულტილინგვური განათლების საშუალებით“, თან ექვსწლიანი სამოქმედო გეგმა ახლავს.

რუსუდან ჭანტურია, განათლების სამინისტროს სამოქალაქო ინტეგრაციის პროგრამების კოორდინატორი: „ადრე სამოქალაქო ინტეგრაციის მხარდასაჭერად განათლების სამინისტრო სახელმწიფო ენის შესწავლაზე იყო ორიენტირებული. ახლა კი ძირითადი აქცენტი მულტილინგვურ განათლებაზე კეთდება.“

სამინისტროს მრავალენოვანი სწავლების ექვსწლიანი გეგმა აქვს. თუ როგორ მოხდება მისი განხორციელება, თითოეულ სკოლაზე დამოკიდებული. სამინისტრო პროგრამების შესამუშავებლად მათ ნიმუშებსა და ინსტრუქციებს მიაწვდის, გააცნობს საერთაშორისო გამოცდილებას. პროგრამას კი თავად სკოლა შეიმუშავებს, რომელსაც დასამტკიცებლად სამინისტროს წარუდგენს.

პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია 400 მასწავლებლის გადამზადება, რეგულაციების და რეგისტრაციის მექანიზმების შემუშავება,

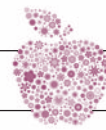
ბა, ორგანიზაციული უნარ-ჩვევების გაძლიერება მულტილინგვური განათლების განსახორციელებლად, სკოლებისთვის დამატებითი სასწავლო მასალების მომზადება, მულტილინგვურ სწავლებაზე საზოგადოების ინფორმირებულობის გასაზრდელად პროექტების განხორციელება, საინფორმაციო ბუკლეტების და ბროშურების მომზადება და სხვა.

საქართველოში ამჟამად 409 არაქართულენოვანი სკოლაა. მულტილინგვური სწავლების პილოტირება კი 40 არაქართულენოვან სკოლაში დაიწყო.

პროგრამის მიხედვით, ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი მულტილინგვური სწავლების პროგრამების ნიმუშებს ზოგადი განათლების ყველა საფეხურისთვის შეიმუშავებს. ასევე მოამზადებს სახელმძღვანელოებს და დამატებით სასწავლო მასალებს, რომლებიც არაქართულენოვან სკოლებში დარიგდება.“

მულტილინგვური განათლება, ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელ მოსწავლეებს განათლების როგორც მშობლიურ, ასევე სახელმწიფო ენაზე მიღების საშუალებას აძლევს. მშობლიურ ენაზე განათლების მიღება მათ საკუთარი ინტელექტუალური შესაძლებლობების სრულფასოვნად გამოვლენისთვის სჭირდებათ. სახელმწიფო ენის ცოდნა კი საზოგადოებაში ინტეგრაციისა და შრომით ბაზარზე დასაქმებისთვისაა აუცილებელი. მრავალენოვანი განათლების ძირითადი უპირატესობა ისაა, რომ იგი ხელს უწყობს ინტერკულტურული ჩვევების ჩამოყალიბებას და ტოლერანტობის განვითარებას, რაც მრავალეთნიკურ ქვეყანაში მშვიდობიანი საზოგადოების ჩამოყალიბების წინაპირობაა.

ნაირა გელაშვილი: თუ სკოლა არ უეცვალა...

20 სექტემბერი

საუბრობს ნაირა

ვინ მინდა ვიყო

მე მინდა ვიყო ჩემი. ავტობიოგრაფიის
მ. მამაძე თქვა, შენი დედა წაშლია. ჩვენ
ერთად ვითარდით. მინდა, რომ დავაყვებოთ
იმდენად დიდი ბიჭები, რამდენად უნდა
ესეიან გუშინ ჩემი. ბოლოს მსჯელობს.
ჩვენც მოვლავთ. ნიკა მხეიძე თქვა,
ხალ გინდა ჩემი? ბიჭებსა და გოგონებს
3 (მამა) ნ. გელაშვილი

ეს ამონარიდია ნაირა
გელაშვილის მოთხრობიდან
„ჩვენება“. საუკეთესო მინიშნება
და საჩვენებელი გაკვეთილია
მასწავლებლებისთვის. თითქოს
მწერალმა ამით მათ ყველაფერი
უთხრა.

**გიფიქრიათ ოდესმე, რომ
შესაძლოა მასწავლებელი
ყოფილიყავით?**

მთელი ცხოვრების მანძილზე, სკოლის ასაკიდან მოკიდებული, მასწავლებლის პროფესიას ყველაზე რთულ პროფესიად აღვიქვამდი. დღეს, მითუმეტეს, გადანაცვით მასწავლებლობა და ამ საქმეს ბოლომდე მიჰყვებ – ეს სამოქალაქო გმირობაა. თანდათანობითი სწავლების პროცესი ძალიან რთულია. მე ამას ვერასდროს შევძლებდი. წარმოიდგინეთ, რამდენ ბავშვთან გიხდება ურთიერთობა. თითოეული მათგანი მთელი სამყაროა და ფაქიზი, ინდივიდუალური მიდგომა სჭირდება. თითოეულზე ცალ-ცალკე უნდა იფიქრო. სამუშაო დრო მხოლოდ სკოლაში ყოფნის დროით არ ამოიწურება, მასწავლებელი ლამის 24

საათი ბავშვსა და სკოლაზე ფიქრობს. სხვაგვარად არაფერი გამოგივა.

სკოლის მასწავლებელთან ერთად მოვიაზრებ საბავშვო ბაღის აღმზრდელსაც. სკოლა და ბავშვი მჭიდროდ არის დაკავშირებული ერთმანეთთან. ოჯახის შემდეგ ეს ორი უმნიშვნელოვანესი მიკროსამყაროა, სადაც ყალიბდება ბავშვის ცნობიერება, რომლის შეცვლაც მერე თუ შეუძლებელი არაა, ძალიან ძნელია.

**თქვენი დროის სკოლა როგორი
გახსოვთ? მასწავლებლებმა
თუ იცოდნენ, რომ წერდით?**

საშუალო სკოლიდან გამყვა მხოლოდ ერთადერთი მასწავლებლის ნამდვილი სიყვარული და რამდენიმე მათგანის პატივისცემა. კარგი მასწავლებელი ჩემს დროშიც იშვიათობა იყო. სკოლა არ მიყვარდა, კომმარად დამრჩა, და დღესაც, როცა იმ შენობისკენ ჩავლა მიხდება, მისკენ არ ვიხედები. და ეს იმიტომ არაა, რომ იქ რაღაც განსაკუთრებული ექსცესები ხდებოდა, უბრალოდ, ტიპიური საბჭოთა სკოლა იყო, ათეისტურად უსულგულო და არანამდვილი.

იმ დროს არ ვწერდი. შეიძლება, დიდი, დიდი, ერთი-ორი ლექსი მქონოდა დაჯვარებული. ერთმა მასწავლებელმა, რომელმაც გაიგო ჩემი „პოეტობის“ შესახებ, ლექსის დაწერა შემიკვითა. ერთ ცნობილ პოეტს უწყობდნენ შეხვედრას და სკოლას უნდოდა, მონაფის შემოქმედებით თავი მოეწონებინა. მეც ავდექი და რაღაც, იმ პოეტის განმადიდებელი დავწერე. როგორც მახსოვს, დიდი სისულელე გამოვიდა. ეს იყო ჩემი პირველი და უკანასკნელი შემოქმედებითი კომპრომისი, რაც სხვათა შორის, ძალიან უსიამოვნოდ მახსენდება ხოლმე.

**დღევანდელ სკოლაზე რას
იტყვით?**

ნატო ინგოროყვა

ნაირა გელაშვილი,

მწერალი, ფილოლოგი-გერმანისტი,
მთარგმნელი, პუბლიცისტი,
საქართველოს კულტურულ
ურთიერთობათა ცენტრის,
„კავკასიურ სახლის“ ხელმძღვანელი

მთელი ცხოვრების მანძილზე, სკოლის ასაკიდან მოკიდებული, მასწავლებლის პროფესიას ყველაზე რთულ პროფესიად აღვიქვამდი. დღეს, მითუმეტეს, გადანაცვით მასწავლებლობა და ამ საქმეს ბოლომდე მიჰყვებ – ეს სამოქალაქო გმირობაა.

სკოლასთან შეხება მეონდა, როგორც მშობელს, როცა ჩემი გოგონა სწავლობდა და ახლაც მაქვს, როგორც ბებიას: ჩემი შვილიშვილი მოსწავლეა. ბევრი არაფერი შეცვლილა. თუ არ ჩავთვლით იმას, რომ ზოგ სკოლაში, თუნდაც იქ, სადაც ჩემი შვილი სწავლობდა, მოსწავლისა და მასწავლებლის ურთიერთობა უფრო უშუალო, ბუნებრივი და სახალისო გახდა. მასწავლებელი მოსწავლეს დაუმეგობრდა. ოღონდ არასაინტერესო სახელმძღვანელოებისა და სუსტი მასწავლებლების პრობლემა ისევ უმთავრესია. პედაგოგიკა ძალიან რთული სფეროა. მას უჭკვიანესი ადამიანები ქმდნენ. ის ერთდროულად გულისხმობს ცოდნას და სწავლების ხელოვნებას. მასწავლებელი შემოქმედებითი, არტისტიული პიროვნება უნდა იყოს. მით უფრო დღეს, როცა ინტერესი სწავლისა და წიგნისადმი უკიდურესად დაქვეითებულია. წიგნსა და ცოცხალ ბუნებას ხომ კომპიუტერი და ტელევიზორი ჩაენაცვლა. ამით ბავშვის ფსიქიკა არნახული წნეხის ქვეშ მოექცა... კომპიუტერიცა და ტელევიზორიც ნარკოტიკებადაა ქცეული, ასეთი დოზით და ასეთი შინაარსით ისინი ყველას ფსიქიკას ასახიჩრებენ. და ისედაც, ჩვენს ტელევიზიებს ხომ არც ადამიანისათვის სასიკეთო კონცეფცია გააჩნიათ, არც იდეა და არც მორალი.

თუმცა, ეს მხოლოდ ჩვენი ქვეყნის პრობლემა არ არის. ჩემი გერმანელი მეგობრები, მათ შორის, უპირველეს ყოვლისა, სკოლის მასწავლებლები აღნიშნავენ, რომ ინტერნეტი და ტელევიზორი მოწაფისა და მასწავლებლის უბედურებად იქცა.

დღეს მასწავლებელს ისეთი ხელშეწყობა სჭირდება, როგორც არასდროს. სახელმწიფომ პირდაპირ ხელის გულზე უნდა ატაროს კარგი პედაგოგები: სკოლის მასწავლებლები თუ საბავშვო ბაღის აღმზრდელები. დღეს ხომ განსაკუთრებულად რთული ბავშვები მოდიან. დიდი თანხა უნდა ჩაიდოს მასწავლებელთა მომზადებასა და მათი კვალიფიკაციის ამაღლებაში. მასწავლებელი განუხრელად უნდა ივსებდეს და იახლებდეს ცოდნას, ბევრს კითხულობდეს. უნდა არსებობდეს ძალიან კვალიფიციური, პატარა კომისია, რომელიც განსაზღვრავდა იმ ახალ მხატვრულ თუ სამეცნიერო ლიტერატურას, რომელიც

აუცილებლად უნდა აითვისოს მასწავლებელმა. სკოლის ბიბლიოთეკები უნდა მუდამ მარაგდებოდეს ასეთი ლიტერატურით. შემდეგ რეგულარულად უნდა ხდებოდეს მასწავლებელთა ტესტირება, საუკეთესოთა ფინანსური და ყველანაირი წახალისება. რა კარგი იქნებოდა, იმის შესაძლებლობა რომ არსებობდეს, რომ მასწავლებელი სხვა ქვეყნის პედაგოგიურ გამოცდილებას იმ ქვეყანაში გაეცნოს. განათლებაში ჩადებული თანხა ხომ მომავლის შენობის მთავარი აგურია.

ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული საგნების გარდა, რას უნდა ასწავლიდეს სკოლა? როგორ ვასწავლოთ მოზარდს ტოლერანტობა, ადამიანის უფლებების პატივისცემა, მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობა?

როცა მთლიანად მოშლილია აღზრდის სისტემა და ვისაც როგორ უნდა, ისე ზრდის შვილებს, ამ ვითარებაში მასწავლებელზე უზომოდ დიდი დატვირთვა მოდის.

ბავშვების არასწორი აღზრდის შედეგია სწორედ ვერშემდგარი სახელმწიფო, აგრესია განსხვავებული რელიგიისა და ნაციონალობის მიმართ, პოლიტიკური იფანტილიზმი, ეკონომიკური კრიზისი და საერთოდ, ყველანაირი კრიზისი. ეს ძირითადად ოჯახების მარცხია. შინაგანად ცარიელი, ყოველგვარი მაღალი პრინციპებისაგან დაცლილი, არეული ოჯახებიდან მოდიან ადამიანები, რომლებიც ვერ აშენებენ ქვეყანას. მოკლედ რომ ვთქვა: ქვეყნის ფიასკო ეს დედებისა და მასწავლებლების ფიასკოა.

საბავშვო ბაღის, სკოლისა და უმაღლესი სასწავლებლის უპირველესი მიზანი უნდა იყოს ნორმალური მოქალაქის აღზრდა, რომელსაც პასუხისმგებლობა აქვს აღებული თავის ქვეყანაზე, აქვს პროფესიული ცოდნა, კანონიერების შეგრძნება და ზნეობრივი კოდექსი.

მასწავლებელი უნდა იყოს პიროვნება, რომელსაც ენდობიან და პატივს სცემენ. მან ეს პატივისცემა უნდა დაიმსახუროს. ამისთვის მხოლოდ საგნობრივი ცოდნა არ არის საკმარისი, ის ამავედროულად მოსწავლის

თანამოაზრე და მეგობარი უნდა გახდეს. მან უნდა იცოდეს ის სამყარო, რომელშიც მისი მოწაფე ცხოვრობს.

როგორ ფიქრობთ, მოზარდები კითხულობენ წიგნებს? რაიმე საიდუმლო ხომ არ იცით მათი წიგნისკენ მიბრუნებისთვის?

ბავშვები, მოგეხსენებათ, არც ერთ ეპოქაში არ გიჟდებოდნენ სწავლაზე. გასაგებია: განა თამაში არ ჯობია სწავლას?

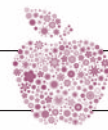
მაგრამ დღევანდელ ბავშვს სწავლისა და წიგნისადმი ინტერესი მაინც განსაკუთრებულად აქვს დაქვეითებული. ბავშვებს ნერვები აღარ ყოფნით, არ ეხალისებათ თავს ძალა დაატანონ ცოდნის მოსაპოვებლად. ამას მრავალი მიზეზი აქვს და ყველა ამ მიზეზს ფესვი ჩვენი ძალიან ძნელი ეპოქისა და სინამდვილის სიღრმეში აქვს გადგმული.

ამიტომ დღეს სახელმძღვანელო განსაკუთრებით საინტერესო უნდა იყოს, რომ ბავშვს თავი წააკითხოს. არ არსებობს არასაინტერესო საგნები (მე მაგალითად, სკოლაში ყველანაირი გრამატიკა მიყვარდა), არსებობენ არასაინტერესო მასწავლებლები და არასაინტერესო სახელმძღვანელოები. სამწუხაროდ, ის „ახალი“ სახელმძღვანელოები, რაც მე მინახავს, მოძველებული, დროში ჩარჩენილი, სტერეოტიპული, არაცოცხალი ენითაა დაწერილი. ასეთი წიგნი ბავშვს საერთოდ შეაძულებს სწავლას.

სწავლა-განათლების უდიდესი შედეგი სამყაროს მიმართ დაუცხრომელი ინტერესის, მისდამი და ყოველი ცოცხალი არსებისადმი ეთიკური მიმართების, ცოცხალი აზროვნებისა და ცხოვრებაში ორიენტაციის უნარის გამომუშავება უნდა იყოს.

თქვენი აზრით, რატომ ამთავრებენ ჩვენთან სკოლას „ბავშვები“, რომელთა დიდი ნაწილის ნაცვლად პროფესიას მშობელი ირჩევს?

იმ საზოგადოებაში, სადაც აღზრდა არც იციან და არც საჭიროდ თვლიან მის ცოდნას, როგორც წესი, ახალგაზრდების უდიდესი უმრავლესობა ინფანტილურია. ან ძალიან გვიან აღწევს შინაგან მოწიფულებას, ან საერთოდ ვერასოდეს ხდება ზრდა-დასრულებული.

ქართველი მშობელი ტრადიციულად ძალიან ავტორიტარულია, ყველაფერი თვითონ უნდა გადაწყვიტოს და შვილსაც გამუდმებით ყველაფერი უკარნახოს. (საერთოდ, ტრადიციული აღზრდა ადრე მთელ მსოფლიოში ავტორიტარული იყო). ბავშვის მუდმივი მართვის სურვილი კი მას დამოუკიდებლობას უკარგავს. ეს პირველ რიგში ეხება ბიჭებს. საკუთარ თავში დაურწმუნებელი, პასუხისმგებლობის ტარებას მიუჩვევლი, ანუ ინფანტილური ადამიანი კი ძალიან საშიშია, მას სურს საზოგადოებასაც და საკუთარ თავსაც ძლიერად მოაჩვენოს თავი, და ადვილად მიმართავს იარაღს, ან პოლიტიკური ძალაუფლებისაკენ ისწრაფვის, ან, აქაოდა, ნახეთ, რა ყოჩაღი ვარო, წითელ შუქზე გაატარებს მანქანას, და საერთოდ, ყველაზე ანაირი წესების დარღვევას ცდილობს. სოფელში გაზრდილებს ეს ნაკლებად ეხებათ, რადგან ბავშვობიდანვე ფიზიკური შრომა უწევთ. სოფლის ტრადიციულ ოჯახებში ბავშვებს არ ანებიერებდნენ და არ ატუტუტებდნენ, და ბიჭებიც უფრო ზრდადასრულებულები იყვნენ და არიან. თუმცა, ახლა სოფლებშიც მოდებულია ნარკომანია, რაც ქვეყნის საერთო კრიზისის შედეგია.

როცა მწერლობა თქვენი ცხოვრების საქმე გახდა, საკუთარი მასწავლებლები ხომ არ გიქცევიათ ნაწარმოებების პერსონაჟებად?

ძნელია სკოლის პერიოდზე წერა. ავტობიოგრაფიულ რომანში „სარკის ნატეხები“, რომელშიც მოზაიკური პრინციპით არის დალაგებული ცხოვრებისეული ეპიზოდები, მაქვს ერთი მოთხრობა – „ელვის პრესლი, შავი ყავა და ეკლესია“. ამ მოთხრობაში 60-იანი წლების საბჭოთა სკოლის დამთრგუნველი სინამდვილეა ასახული.

ქალბატონო ნაირა, რას ურჩევდით, რას შესთავაზებდით სკოლასა და მასწავლებლებს?

დიდმა ავსტრიელმა მწერალმა და მოაზროვნემ, რაინერ მარია რილკემ, 20-ე საუკუნის დასაწყისში, გერმანული სკოლის შესახებ თქვა, თუ ეს სკოლა არ შეიცვალა, ამ ქვეყანას კატასტროფა არ ასცდებო. ისე კეთილად აგიხდეთ ყველაფერი, რო-

გორც ეს სიტყვები ახდა. გერმანული სკოლა ვერ შეიცვალა და მისმა აღზრდილებმა მოიტანეს პირველი და მეორე მსოფლიო ომი. ჩვენც იგივე იგივე შეგვიძლია ვუთხრათ საკუთარ თავს: თუ არ შეიქმნა ნორმალური ქართული სკოლა, ეს ქვეყანა კიდევ მრავალ განსაცდელში გაებმება.

როგორც უკვე ვთქვი, ქვეყნის წარუმატებლობის მიზეზი უპირველესად ოჯახში, საბავშვო ბაღსა და სკოლაში უნდა ვეძიოთ. სახელმწიფომ უდიდესი რესურსები უნდა გადაისროლოს ამ მიმართულებით. სასურველია, ევროპული საბავშვო ბაღებისა და სკოლების გამოცდილებაც გავითვალისწინოთ.

ჩემს სიახლოვეში მდებარე ერთ საბავშვო ბაღს ვაკვირდები ხოლმე. მთელი წლის განმავლობაში დღე-ღამე იმას ახმარენ დროსა და ენერგიას, რომ წლის ბოლოს საჩვენებელი კონცერტი ჩაატარონ მშობლებისთვის და თან... ინგლისურ ენაზე. ქართული ენა აღარ ეკადრებათ, ვითომ ბრწყინვალედ ფლობდნენ! თითქოს ქართული სპექტაკლის დადგმა მარტივი იყოს...

რაც მთავარია, ამ ბაღს აქვს ყოვლად მოუწესრიგებელი და დაუგეგმი ეზო. და არავინ ასწავლის ამ ბავშვებს სისუფთავის დაცვას, ეზოსა და გარემოს მოვლას, ყვავილების დარგვას და ა.შ. (არ გაგონებთ ეს ბავშვებს ქვეყანას?). ჰო, ძალიან კარგი იქნებოდა, ყველა ბაღსა და სკოლას თავისი ნაკვეთი ჰქონდეს, სადაც მასწავლებლები შრომას და მიწასთან ურთიერთობას მიეჩვევიან.

ადრე სოფლის სკოლებს ჰქონდათ ასეთი ნაკვეთები და იქ მშვენიერი მოსავალიც მოჰყავდათ, რომელსაც შემდეგ კარგად იყენებდნენ სკოლის სასაბუღალტროში. უცხოელები აღფრთოვანდებან ხოლმე, როცა იგებენ, რომ ადრე ასეთი ტრადიცია არსებობდა.

მასწავლებელი საგნის სწავლებასთან ერთად მოქალაქეობასაც უნდა ასწავლიდეს. უპირველესად ადამიანები უნდა ავლზარდოთ და შემდეგ – სპეციალისტები. როცა მასწავლებელი ხედავს, რომ სახელმძღვანელო უინტერესოა, სხვადასხვა ლიტერატურის ჩანაცვლებით და შემოქმედებითი მიდგომებით უნდა სცადოს,

საინტერესო გახადოს გაკვეთილი. მასწავლებელს უნდა იგრძნოს, რომ ესა თუ ის საგანი რაღაც განყენებული რამეა, არამედ უშუალოდ უკავშირდება იმ პრობლემებს, რომლებიც მას ცხოვრებაში შეხვდება. ზოგჯერ გაკვეთილის ნაცვლად კარგი იქნება, თუ მასწავლებელი რაღაც საინტერესოს მოუყვება ბავშვებს, თუნდაც საკუთარი ცხოვრებიდან, მაგალითად, თუ თვითონ რა პრობლემების წინაშე იდგა მათ ასაკში და როგორ ართმევდა მათ თავს. ან მოულოდნელად რაღაც მუსიკას მიიტანს მოსასმენად, ან ფილმის ჩვენებას მოაწყობს, თუკი ამისი შესაძლებლობა არსებობს. და მერე მთელი კლასი ისაუბრებს მოსმენილსა და ნანახზე. ბავშვმა უნდა იგრძნოს, რომ მასწავლებელმა იცის ის, რაც მას აინტერესებს და მისი თანამოაზრეა.

ბავშვებთან დაახლოების კარგი გზაა ერთობლივი ექსკურსიები (მაგრამ არა ისეთი სამარცხვინო, დღეს რომ ეწყობა: მიდიან სკოლებისა და უმაღლესი სასწავლებლების მონაფეხები და მასწავლებლები სადმე, ბუნების ნიაღში და ნაჭამ-ნარჩენით ავსებენ იქაურობას, ღვთის შექმნილ ნალკოტს საღორედ გადააქცევენ და კმაყოფილები ბრუნდებიან შინ). სკოლაში მყავდა ისტორიის მასწავლებელი, რომელსაც ნამდვილად პატივს ვცემდი – პეტრე თუმანიშვილი. ერთხელ მან მეოთხე კლასში პირველად წაგვიყვანა ექსკურსიაზე არაგვის ხეობაში. სადილობას რომ მოვრჩით, ბავშვები წამოვცვივდით. მახსოვს, როგორ მიგვაბრუნა უკან და გვითხრა, ახლა აქაურობა ისე უნდა დავასუფთავოთ, თითქოს აქ არც ვყოფილვართო. ეს არაჩვეულებრივად საინტერესო ამოცანად მოგვეჩვენა: ჩვენი კვალი არ უნდა დაგვეტოვებინა. არასდროს დამავინწყდებო, პატარა თითებით ბალახის ძირებიდან როგორ ვიღებდით მოხარშული კვერცხის ციცქნა ნაჭუჭებს. გავაკრიალეთ იქაურობა. ამ დღემ ღრმა კვალი დატოვა ჩემში: მე გავიგე სამყაროში მოქცევის უმნიშვნელოვანესი წესი (არაფერი დააზიანო, არსად დატოვო მახინჯი კვალი), თავი სასარგებლო ადამიანად ვიგრძენი და საკუთარი პიროვნებისადმი პატივისცემის განცდა დამეუფლა.

ცხრა მთას იქით, ან აქვე –

როგორ დავგებოთ ექსკურსია

„მასწავლებელი“ მეთექვსმეტეან ერთად ექსკურსიაზე წავიდა, მერე კი „გამოცდილება“ ექსპერტებთან ერთად შეაჯამა.

თეა თოფურიძე

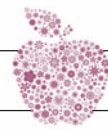
სწავლის დამთავრებასთან ერთად ექსკურსიების სეზონიც დაიწყო. ახლა ყველა სადღაც მიდის, ან უკვე წავიდა და ჩამოვიდა. ყოველი ექსკურსია ერთმანეთს ჰგავს და როგორც წესი, ვილაცის დაგვიანებით იწყება.

ჯგუფი, რომელსაც „მასწავლებელი“ გაჰყვა, წინანდლისკენ 8 საათზე უნდა დაძრულიყო, მაგრამ რუსკამ დაიგვიანა და ამის გამო 9-ზე ძლივს დავიძარიტ. რუსკა მეთექვსმეტეან, სკოლა-ლიცეუმ „აია-დან“. ექსკურსიაზე კიდევ თხუთმეტამდე მისი კლასელი მოდის, მოაქვთ ბურთი და წყლიანი ბოთლები სანუწაოდ. მათი მარტო დატოვება კარგი აზრი არ იქნებოდა, შესაბამისად, რამდენიმეს მშობელიც მოჰყვება,

ჯგუფს კი – რა თქმა უნდა, მასწავლებელიც ახლავს.

ექსკურსიაზე ხშირად სამარშრუტო ტაქსიტაც დადიან, მაგრამ, ამ შემთხვევაში, ავტობუსს მაინც არაფერი შეედრება. მართალია, უფრო ნელა მოძრაობს, მაგრამ მეტი ჰაერია.

„ეს ჩემი სკამია, აქ მე ვჯდები...“ – ვითომ ადგილები დაიკავეს. სინამდვილეში, სკამებს ყოველ ხუთ წუთ-

ში იცვლიან, ყველა ერთხმად ლაპარაკობს და ყურთასმენა არ არის. მძლოლები, რომლებსაც ხშირად უწევთ მოზარდების ექსკურსიაზე წაყვანა, ხმაურს დიდი ხანია შეეჩვივნენ. ეს ბავშვებისთვის გართობაა, შესვენებაა, რომლის ბოლოს ზარი არ დაირეკება და გაკვეთილი არ დაიწყება.

თუმცა ამ ბავშვებს წინ და უკან სიარული არ აკლიათ. ამასწინათ კაბადოკიაშიც იყვნენ, ტაო-კლარჯეთიც მოიარეს. ახლა კახეთისკენ აქვთ გზა. აქ უფრო იოლადაა საქმე. ის მაინც იცი, ცხელი შოთი სად იყიდება.

– ცოტა იქით კაი თონია, მასწ.

მაინცდამაინც არც რუკა გჭირდება.

– ყველანაირად მონასტერში აქ უნდა ავუხვიოთ.

ავტობუსი აღმართზე მიხობავს. ყველანაირად ტაძარი ორგუმბათიანია და უმეტესად ამით იცნობენ. მონასტერში ათი ბერი მოღვაწეობს. ერთ-ერთი ტაძართან გვხვდება.

– ტაძრის მეორე ნაწილში არ გადახვიდეთ, გუშინ აგურები ჩამოცვივდა,
– აფრთხილებს ბავშვებს, რომლებიც უკვე ლამის სახურავზე არიან ასულები.

ცოტა ხნის შემდეგ ავტობუსი თავდაღმართში მოჩაქჩაქებს.

წინანდალში მოვედით.

ბავშვებს მუზეუმის დათვალიერება უნდათ, მაგრამ წინანდალში სიურპრიზია: ჭიშკართან ასამდე კაცია შეკრებილი და ყველა აბრას ათვალიერებს. მასზე მომსახურების თანხაა მითითებული. ექსკურსიების ხელმძღვანელები უკმაყოფილოები არიან, თითოეული ჯგუფის შესვლას წინ ნახევარსაათიანი ჩხუბი უსწრებს.

უჩხუბრად ვერც ჩვენ შევედით.

– აქ წერია, რომ მუზეუმის დათვალიერება კაცზე 3 ლარი ღირს, გადავიხდით კაცზე 3 ლარს და შეგვიშვით მუზეუმში.

– ბაღის დათვალიერების თანხაც უნდა გადაიხადოთ.

– არ ვაპირებთ ბაღის დათვალიერებას.

– ჰო, მაგრამ მუზეუმში რომ მოხვდეთ, ბაღი ხომ უნდა გაიაროთ?!

– მუზეუმამდე მისვლა და დათვალიერება ერთია? თუ ერთია, მაშინ ცალკე სერვისად რატომ გინერიათ.

– ასეა, სხვანაირად ვერ შეგიშვებთ.

– კარგი, ამ სამ ლარში გიდიც მოგვემსახურება?

– არა, გიდისთვის ცალკე გადასახადია.

– აბა, მუზეუმში გიდის გარეშე როგორ უნდა დავათვალიერო? დამალაპარაკეთ ადმინისტრაციას.

– ადმინისტრაცია თბილისშია.

საბოლოოდ ირკვევა, რომ მუზეუმში შესვლა (გიდის გარეშე) ჯგუფს

თამარ მოსიაშვილი, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი,

მასწავლებელთა სერტიფიცირების კოორდინატორი:

„ძალიან მნიშვნელოვანია სასკოლო ექსკურსიის სწორად დაგეგმვა. მასწავლებელმა უნდა განსაზღვროს ექსკურსიის მიზანი და საქმიანობები, რაც, შესაძლოა, სამ ძირითად ეტაპად დაგვყოთ: მოსამზადებელი საქმიანობა მოსანახულებელი ადგილის შესახებ ინფორმაციის მოძიებას გულისხმობს. ასეთი დავალება მასწავლებელმა, შესაძლოა, მოსწავლეთა ჯგუფს მისცეს. დავალების მომზადების შემდეგ, მასწავლებელმა უნდა გაიგოს რა კითხვები გაუჩნდათ მოსწავლეებს ინფორმაციის მოძიების პროცესში და მიიღებენ თუ არა ექსკურსიის შედეგად დასმულ კითხვებზე ამომწურავ პასუხებს. მნიშვნელოვანია ასევე ექსკურსიის გეგმის შედგენაც: რა ადგილების მონახულებას შეძლებენ, რა დავალება უნდა შეასრულონ მოსწავლეებმა – გადაიღონ სურათები ან ვიდეო, გაესაუბრონ ადგილობრივი თემის წარმომადგენლებს თუ თანაკლასელებს წინასწარ მოძიებული ინფორმაცია გაუზიარონ. ექსკურსიიდან დაბრუნებულ მოსწავლეებს ნანახის შესახებ გამოცდილების მეგობრებისათვის გაზიარების შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეთ. მათ შეუძლიათ მოამზადონ პრეზენტაცია, გამოუშვან კედლის გაზეთი და სხვ. ექსკურსია არც მარტო გართობაა და არც მარტო შემეცნებითი ღონისძიება. ის ბავშვს სწორად განვითარების საშუალებას აძლევს, განსაკუთრებით მაშინ, თუ მოზარდები მხოლოდ დამთვალიერებლები არ არიან და გარკვეულ პროცესებში თავადაც მონაწილეობენ“.

რეზო გეთიაშვილი, კავკასიის

გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის (CENN) საზოგადოებასთან ურთიერთობის ხელმძღვანელი: „ექსკურსია თავისთავად დადებითი მოვლენაა. ამიტომ,

პირველი, რის გამოც ექსკურსიის კომპონენტზე პროექტის დროს უარს არ ამბობენ, ის დადებითი ემოციებია, რაც ურთიერთობებს აიოლებს და უცხო ადამიანებს, მით უფრო, ბავშვებს, გუნდურად განაწყობს. სულაც არაა აუცილებელი, რომ პროექტი ექსკურსიით დაასრულო. შეიძლება ექსკურსია სხვა ეტაპზეც დაგეგმო.

ბუნებრივია ექსკურსია სტიქიურად არ იგეგმება და მარშრუტი კონკრეტული თემისა და ინტერესის მიხედვით ირჩევა. დაგეგმვაც გუნდური მუშაობის პროცესია და გადანყვეტილების მიღებაში ყველა მონაწილეობს. ასევე მნიშვნელოვანია, იმ ობიექტის წინასწარი შესწავლა და შეძლებისდაგვარად მომზადება, სადაც ექსკურსიაა დაგეგმილი. ვთქვათ, თუ ჰიდროელექტროსადგურია, მის ადმინისტრაციასთან დაკავშირება გარკვეული ხნით ადრე ხდება, რათა ეს ადამიანებიც მზად იყვნენ ინფორმაციის გასაცემად. რაკი ტურის ყიდვა და გიდის დაქირავება ყოველთვის არ არის შესაძლებელი, ხანდახან საჭირო ხდება ექსპერტის მოწვევა. მთავარია, ბავშვებს შესთავაზო ცოცხალი პროცესი, რომელშიც თვითონვე მონაწილეობენ და არა – უბრალო დათვალიერება. ამისთვის სხვადასხვა მეთოდი არსებობს – კვლევითი დავალებებით დაწყებული და გუნდებად დაყოფით და შეჯიბრით დამთავრებული.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი შედეგი გარემოსა და საზოგადოებასთან ურთიერთობაა. სასარგებლო ჩვევების მიღებასთან ერთად ბავშვებს სადმე ორგანიზებულად წასვლის კულტურაც უვითარდებათ. იმაში დასარწმუნებლად, რომ სამყარო ძალიან დიდი და საინტერესოა, ცხრა მთის გადალახვა არც არის საჭირო. ზოგჯერ უსაქმოდ ჯდომას უქმეებზე ტურის დაგეგმვა სჯობს“.

70 ლარამდე უჯდება, შესაბამისად, მხოლოდ ბალის დათვალიერებით უნდა შემოვიფარგლოთ (ასევე გიდის გარეშე). ჩვენი უნდა მივხედეთ, რომელ ხესთან ვდგავართ და საერთოდ, რატომაა ეს ბალი მნიშვნელოვანი. ჭავჭავაძეებსა და წინანდალზე ბავშვებს გაკვეთილებზე მოუყვნიენ. რაც შეეხება ბალს, მასწავლებლები აქაც თავად პოულობენ ცნობილ ფულუროს, სადაც ლეკების თავდასხმისას ჭავჭავაძის ოჯახის წევრები დაიმაღლნენ. ნატვრის ხეზე ყველა იმ ბავშვის ცხვირსახოცია გამოძმული, რომლიც ოდესმე ექსკურსიაზე ყოფილა. უნდა ვივარაუდოთ, რომ ამ ხეს ყველაზე ხშირად მისაღები გამოცდების ჩაბარებას ევედრებოდნენ.

ფულუროიანი ხის მოძებნის შემდეგ, ყველაზე ძნელი საპირფარეშოს მოძებნაა – ის უბრალოდ არ არის. კიდევ უფრო უნუგეშო საქმეა, საჩივრების წიგნი მოძებნო და შიგ არს ჩაწერო, რასაც ბაღში მოწირილ ხალხი ერთმანეთს ეუბნება: „ამხელა გზიდან მოსულ ხალხს რომ საპირფარეშო დასჭირდება, არ იციან?! რა გახდა ერთი ტუალეტის აშენება...“

რადგან ტუალეტიც, ადმინისტრაციის არ იყოს, თბილისშია, ექსკურსიის მონაწილეები იძულებულნი არიან, სახლისკენ დროულად გამობრუნდნენ. მითუმეტეს, ბავშვებს შიათ.

კახეთში სუფრის გასაშლელი ადგილის პოვნა ადვილი არ არის. პატარა მდელის ძიებაში ველისციხემდე ჩამოვდივართ. უფრო სწორად, ერთი ციდა მდელიც არ კმარა, ბოლოს და ბოლოს ბურთი აქვთ წამოღებული.

მშობლები სუფრას აწყობენ. როცა საქმელი ერთ კაცს მოაქვს, თითქოს არაფერი, მაგრამ თუ ყველამ თითო ქათამი, თითო ხაჭაპური, თითო კილო ნამცხვარი წამოიღო, სუფრა მართლაც საქორწილო გამოდის.

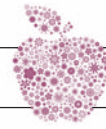
თან მჭამელიც არავინაა, ბავშვებმა ორი ლუკმა გადაყლაპეს და მინდორზე ერთმანეთს გაეკიდნენ. სანოვაცე თავზესაყრელად რჩება.

სამაგიეროდ წყალი თავდება მალე. ჯერ ბიჭებმა გოგოები განუწეს, მერე გოგოებმა – ბიჭები, მერე კი წვიმა წამოვიდა და ყველა დასველდა.

წვიმა განსაკუთრებით მშობლებს გაუხარდათ. უკვე ღამდებოდა, ბავშვები კი ავტობუსში ამოსვლას აღარ აპირებდნენ.

მორიგი ექსკურსია დასრულებულია.

ეჭიშის მოსვლა

როცა მოსწავლე უბედური შემთხვევის მსხვერპლია

ნაძალადევის რაიონის ერთ-ერთი საჯარო სკოლის ეზოში, ფიზკულტურის გაკვეთილზე, მეექვსეკლასელი თორნიკე სკოლის სარდაფში ჩავარდა. მასწავლებელი ამ დროს იქ არ იმყოფებოდა. თორნიკესთვის პირველადი დახმარების გაწევა თანაკლასელებმა სცადეს, თუმცა უშედეგოდ. ზურგის არეში მიღებული ტრავმისა და მრავალი დაჟეჟილობის შედეგად ბავშვი თავს ცუდად გრძნობდა. ადგილზე არც სკოლის ექიმი აღმოჩნდა, ამიტომ დაგვინებით მოსულმა მასწავლებელმა თორნიკე შინ გაისტუმრა. მშობლების მიერ გამოძახებულმა სასწრაფო დახმარების ექიმმა ბავშვს ტვინის შერყევა და ხერხემლის ტრავმა დაუდგინა. თორნიკეს ერთთვიანი ნოლითი რეჟიმი და ძლიერი გამაყუჩებლები დაუნიშნეს.

პროფესიული სტანდარტის მიხედვით, მასწავლებელს მოეთხოვება, იცოდეს, როგორ უნდა შექმნას უსაფრთხო სასწავლო გარემო და უბედური შემთხვევის დროს დაშავებულს პირველადი სამედიცინო დახმარება აღმოუჩინოს. მასწავლებლები ამბობენ, რომ სტანდარტის მოთხოვნის დაკმაყოფილება რთულია, რადგან მათ სათანადო ცოდნა არ აქვთ. როგორც წესი, უბედური შემთხვევის პირველი მოწმე არა სკოლის ექიმი, არამედ მასწავლებელია.

თბილისის 63-ე საჯარო სკოლის დირექტორის, ნანა მონიავას თქმით, ყველაზე ხშირად მოსწავლეები ცელქობის გამო იღებენ დაზიანებას, განსაკუთრებით დანყებით და VI-VIII კლასებში. ასეთი შემთხვევების დროს მასწავლებელი ჯერ თავად ცდილობს პირველადი დახმარების გაწევას, შემდეგ კი სკოლის ექიმს უკავშირდება. თუმცა, ექიმის გამოჩენამდე, იგი არა კონკრეტულ ცოდნაზე დაყრდნობით, არამედ მხოლოდ ინტუიციით მოქმედებს.

„ყველას გვინახავს, ბავშვები თამაშ-თამაშით როგორ უხეშად ურტყამენ ერთმანეთს ჩანთებს, ჭიდაობენ, კალმებით ჩხვლეტენ... ტეხენ ფანჯრის მინებს, რაც არა მხოლოდ თავის ტვინის შერყევის, არამედ, ვთქვათ, თვალის, არტერიის ან სხვა სასიცოცხლო ორგანოების დაზიანების საშიშროებასაც ქმნის. სკოლაში გვქონდა შემთხვევა, როდესაც მეცხრეკლასელმა ბიჭმა ძლიერი დარტყმის შედეგად გონება დაკარგა. რა უნდა

მოემოქმედებინა მასწავლებელს, სანამ ექიმი გამოჩნდებოდა? ასეთ სიტუაციაში ნებისმიერი ადამიანი დაიბნეოდა“. – ამბობს ქალბატონი ნანა და დარწმუნებულია, რომ პირველადი სამედიცინო უნარჩვევების ცოდნა არა მხოლოდ მასწავლებლებს, არამედ სკოლის მოსწავლეებსაც არ ავნებდა.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტის კოორდინატორის, ნინო ელბაქიძის თქმით, „უსაფრთხო სკოლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტის თანახმად მასწავლებელი ელემენტარულ სამედიცინო ცოდნას უნდა ფლობდეს. სწორად აღმოჩენილმა პირველადმა დახმარებამ შეიძლება ადამიანის სიცოცხლე გადაარჩინოს“. ნინო ელბაქიძე ამბობს, რომ ეს პრობლემა, შესაძლოა, რომელიმე საერთაშორისო ორგანიზაციასთან თანამშრომლობით მოგვარდეს: „ეს ახლო მომავლის პროექტია. დიდი სურვილი გვაქვს, მასწავლებლებს ტრენინგები ჩაუტარდეთ“.

საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების გენერალური მდივანი, გოჩა ლუჭაშვილი ამბობს, რომ მათი ორგანიზაცია მიმართვის შემთხვევაში სკოლებსა და მასწავლებლებს ამ თემაზე დამატებით ინფორმაციას მიაწვდის. დაინტერესების შემთხვევაში საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოებას დაუკავშირდით:

კრილოვის ქ.15 თბილისი 0102,
საქართველო ტელ: 96 15 34; 96 10 92
ელ. ფოსტა: press@redcross.ge

ირმა კახუაშვილი

სასარგებლო ინტერნეტ-რესურსი საჯარო სკოლებისა და მასწავლებლებისთვის:

http://www.teachernet.gov.uk/_doc/4421/GFAS.pdf

პირველადი დახმარება სკოლაში – პრაქტიკული სახელმძღვანელო საჯარო სკოლების მასწავლებლებისათვის

<http://www.redcross.org.uk/news.asp?id=90744>

ბრიტანეთის წითელი ჯვარი – რესურსი მათთვის, ვისაც სკოლაში პირველადი სამედიცინო დახმარების საფუძვლების შესწავლა სურს.

[http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0870/\\$File_ICRC_002_0870.PDF](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0870/$File_ICRC_002_0870.PDF)

წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი – პირველადი დახმარების სახელმძღვანელო

<http://www.mayoclinic.com/health/FirstAidIndex/FirstAidIndex>

მაიო კლინიკა, სამედიცინო განათლებისა და კვლევის ფონდის ინტერნეტ-რესურსი – აქ შეგიძლიათ მოიპოვოთ ამომწურავი ინფორმაცია განსხვავებულ სიტუაციებში აუცილებელი პირველადი სამედიცინო დახმარების შესახებ.

ბელა ჩეკურიშვილი

აბაჟური ფერადი
ძაფებისაგან გავაკეთე.
ძაფები გაბერილ ბუშტს
შემოვასხე, მერე
ნებო დავადე, დაველო-
დე და როცა გაშრა,
ბუშტი გავხეთქე. საათის
ესკიზები მასწავლე-
ბელმა მოგვიტანა.
ჩვენ ამოვჭერით, გა-
ვაფერადეთ და მუყა-
ოზე დავაკარით, მერე
შიგ საათი ჩავსვით.
მე ჯამბაზი გავაკეთე,
ნოდარმა – წრუნუნა“.

დათო

ისწავლე სიამოვნებით...

გამოყენებითი ხელოვნება საქართველოს განათლების ცენტრში (GLC) ერთ-ერთი მთავარი საგანია.

თუთიყუშის, თევზის, ბაყაყის, ჯამბა-
ზის, წრუნუნას ფორმის საათები,
საკარნავალო, ბუმბულიანი ნიღბე-
ბი, შემოდგომის ფოთლების პანო-
ები, მოხატული სააღდგომო კვერ-
ცხები, ბოთლები და კერამიკული
თეფშები, აპლიკაციები, ზარდახშე-
ბი, აბაჟურები, სურათის ჩარჩოები
– ასეთია ხელოვნების კაბინეტი მე-5-
დან მე-10 კლასელებისთვის.

„მასწავლებელი გვანერინებს მოცუ-
ლობებს, იმასაც, თუ რა მასალა
გვჭირდება. მერე მოგვაქვს და მუშა-
ობას ვიწყებთ,“ – მიხსნიან ბავშვები.

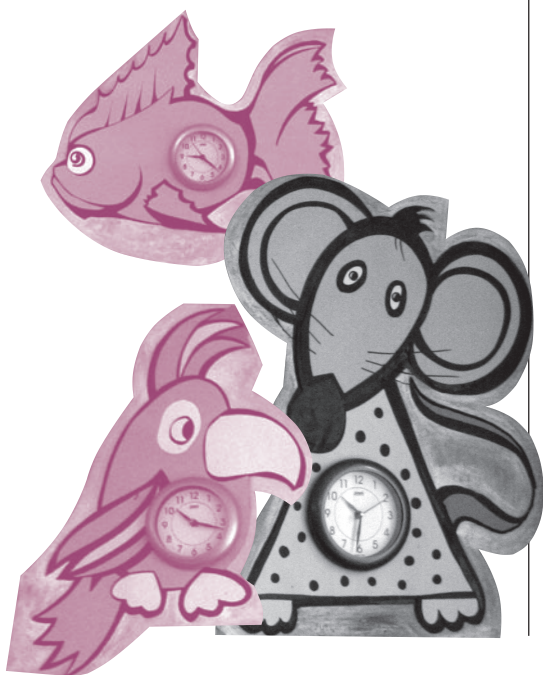
მასწავლებელი კი, ახალგაზრდა
მხატვარი და ინტერიერის დიზაინე-
რი, თათული რევაზიშვილი ოთხი
ნელია, საქართველოს განათლების
ცენტრში (GLC), ხელოვნების ისტო-
რიას ასწავლის და აქვე გამოყენები-
თი ხელოვნების სტუდიასაც ხელმ-
ძღვანელობს. ორ თვეში ერთხელ
ისინი გამოფენებს აწყობენ.

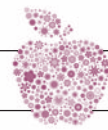
თათული რევაზიშვილი: „ფუნქცი-
ურ ნივთებზე იმიტომ ვამახვილებ
ყურადღებას, რომ ეს არ არის ხე-
ლოვნების სკოლა. ეს მიმართულება
შორს არის ხელოვნებისგან, მაგრამ
დაინტერესება ძალიან დიდია რო-
გორც ბავშვების, ასევე მშობლების
მხრიდან. ბავშვების გემოვნება იხ-
ვენება, ხელით შრომას სხვანაირად
აფასებენ. გაკვეთილზე თეორიულ
მასალასაც გავდივართ. ჩვეულებ-

რივად ვწერთ ტესტებს და საკონტ-
როლოებს და ასე ვსწავლობთ ხე-
ლოვნების ისტორიას. გამომცემლო-
ბებში დავძებნეთ სახელმძღვანელოე-
ბი, სადაც არაჩვეულებრივი თეორიუ-
ლი მასალა და პრაქტიკული სამუშაო-
ებია მოცემული. სახელმძღვანელომ
საშუალება მოგვცა, მოსწავლეები
თეორიული მასალის ცოდნის მხრივ
შევაფასოთ. ეს რომ ხელოვნების
სკოლა ყოფილიყო, მაშინ უფრო
მეტ დროს დავუთმობდით პრაქტი-
კას, თუმცა ახლაც ბევრს ვმუშაობთ.“

თეორიულ მასალას უფრო მეტი დრო
ეთმობა მე-9 და მე-10 კლასიდან.
თათული მასწავლებლის დაკვირვე-
ბით, როგორი კარგი სპეციალისტიც
უნდა იყო, თუ მე-9 კლასის მოსწავ-
ლეს სურვილი არ აქვს, დეკორატი-
ულ პანოს ვერ გააკეთებინებ, სამა-
გიეროდ, შეგიძლია ხელოვნების
თეორია საფუძვლიანად შეასწავლო.

„ხელოვნების ისტორიის გაკვეთი-
ლების ღირსება ისაა, რომ მოსწავ-
ლეებს უვითარდებათ ხელოვნების
ნიმუშების შეფასების უნარი. მათ
შეუძლიათ სურათის დახასიათება,
ტექნიკის, მიმდინარეობის, ჟანრის
გარკვევა. ინფორმაციას იღებენ
მსოფლიო მუზეუმების, თანამედრო-
ვე ხელოვნების მიმართულებებზე.
შეუძლიათ იმსჯელონ ფერწერის,
არქიტექტურისა და ქანდაკების
ნიმუშებზეც. მათ შეიძლება ვერ
დახატონ და შედეგები ვერ შექმ-

ნან, მაგრამ საკუთარ შეხედულებებს აკადემიურად ჩამოაყალიბებენ. ვცდილობ, რომ ხელოვნება სკოლაში კარგად ისწავლებოდეს. ნელ-ნელა ვვითარდებით. როცა წიგნები არ გვქონდა, ძალიან შეზღუდული ვიყავით. კონსპექტების მომზადება თავად მინევდა, სახელმძღვანელოს შემოტანამ კი ძალიან დიდი საქმე გააკეთა. როცა ბავშვს სახელმძღვანელო არ აქვს, საგანს ზერელედ უყურებს. როგორ იქნები სრულფასოვანი მოქალაქე, თუ შენი ქალაქის ან ქვეყნის არქიტექტურაში ვერ ერკვევი? ტაძარში როცა შედიხარ, სასურველია, იცოდე, ესა თუ ის ფრესკა სად და რატომაა განთავსებული. ჩემი სწავლების შედეგს ყველაზე უკეთ ექსკურსიაზე ვხედავ. უამრავი ციხე-სიმაგრე და ტაძარი ვნახეთ. ბავშვები დამოუკიდებლად არჩევენ, ტაძარი მერამდენე საუკუნისაა, კანონიკის მიხედვით, რომელი ხატი რომელ ადგილზეა, ანდა რას მიანიშნებს წმინდანების ჟესტიკულაცია.“

მეათეკლასელები მასწავლებელს ახასიათებენ:

- ჯვარცმა რომ ვნახეთ, ყველაფერი ვისწავლეთ ჯვარცმის შესახებ, თათულიმ უამრავი რამ აგვიხსნა.
- ფერთა თეორია იყო საინტერესო, რომელი ფერი როგორ ხასიათს გამოხატავს.

ჩარჩო მუყაოსგან გამოვჭერი და პულვერიზატორით მწვანედ შევღებე. მერე ბორბლებისა და ბაფთების ფორმის მაკარონები ავიღე, ზედ დავანებე და გუაშებით გავაფორადე. ამ ყუთში ერთ დროს სვაროვსკის ირემი იდო, მე შუშის მძივებით და აპლიკაციით გავაფორე და ლამაზი ზარდახშა გამოვიდა.

ნია

– ყველაზე საინტერესო იყო კოლი-ზეუმი, სამივე იარუსზე სხვადასხვა ძეგლებით.

– ხელოვნებას თუ სხვა სკოლაში ზედაპირულად უყურებენ, ჩვენ ასე არ ვართ. ზოგჯერ მატემატიკის მასწავლებელთან არ გვინევს ამდენი მუშაობა. ხელოვნება ჩეულებრივი საგანია და სერიოზულად ვუყურებთ.

– ყველა დეტალს ვარჩევთ, ტექსტს ჯგუფში ვკითხულობთ და ჩვენი აზრი გამოგვაცქს, მერე ვმსჯელობთ.

– იმასაც აქვს მნიშვნელობა, ხელოვნებას როგორი მასწავლებელი გასწავლის, რამდენად დაგაინტერესებს.

თათული რევაზიშვილი თვლის, რომ სწავლების ასეთი მეთოდის დადებითი მხარე ისაა, რომ ბავშვები საკუთარი ხელით კეთებას და შრომას ერჩევიან. დეკორატიული დიზაინის ნიმუშებს ისინი სიამოვნებით ამზადებენ. მშობლებიც ძალიან ამაყობენ, შვილების ნამუშევრები ხშირად ოფისების გასაფორმებლად მიაქვთ. თვითონ ბავშვებმა საკუთარ თავში განსხვავებული უნარები აღმოაჩინეს. „განათლების პროცესისადმი მათი დამოკიდებულება სხვანაირია: ისინი სიამოვნებით მუშაობენ და, ამავე დროს, შესაბამის შეფასებასაც იღებენ“, – ამბობს მასწავლებელი.

მასწავლებელმა სხვადასხვა ფორმის ბოთლები მოგვიტანა, ჩვენ ავირჩიეთ ფორმა და მოვხატეთ. ამ აბაჟურზე 3 გაკვეთილი ვიმუშავე, ნარინჯისფერი, მწვანე და თეთრი ძაფები ავირჩიე, მერე აპლიკაციები მივაკარი.

ელა

თათული რევაზიშვილი (მარჯვნიდან მეორე) მოსწავლეებთან ერთად

ნინო კოშაძე

სპეციალურად „მასწავლებლისთვის“ კახეთიდან

**თელავის
მეცხრე საჯარო სკოლაში
დღესაც სიამაყით
აღნიშნავენ, რომ პირველ
ეროვნულ გამოცდებში
№1 აბიტურიენტად
დასახელებული
ანა მამუკელაშვილი
მათი მოსწავლე იყო.**

თელავი-ბიბერახი-თელავი

სკოლის კურსდამთავრებულები „შპრახდიპლომის“ გამოცდების ჩაბარებას შეძლებენ – თელავის მეცხრე საჯარო სკოლა საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობს

გერმანელი პედაგოგი გეორგ ვოლტერი თელავის მე-9 გერმანულენოვანი საჯარო სკოლის მოსწავლეებს „შპრახდიპლომისთვის“ ამზადებს. უკვე ცხრა თვეა, იგი მთელ დღეს სკოლაში ატარებს და ქართველ ბავშვებს გერმანულ ენას ასწავლის. ისეთი დიპლომის აღება, რომელიც მსოფლიოს ნებისმიერ გერმანულენოვან უნივერსიტეტში სწავლის შესაძლებლობას იძლევა, მოსწავლეებს უკვე ამ სკოლაშიც შეუძლიათ. ვოლტერის განმარტებით, კურსი წელიწადნახევრიანია და 21 ქართველი ბავშვი „შპრახდიპლომის“ გამოცდების ჩაბარებას დეკემბრის შუა რიცხვებში შეძლებს.

გეორგ ვოლტერი, თელავის მე-9 საჯარო სკოლის მასწავლებელი: „ეს კურსი მხოლოდ ენის სწავლებას კი არ მოიცავს, არამედ იმ თავისებურებების გაცნობასაც, რაც „შპრახდიპლომის“ ასაღებადაა საჭირო. გერმანიიდან ჩამოტანილი ლიტერატურის გარდა, მოსწავლეებს ჩემს მიერ დამუშავებულ მასალასაც ვთავაზობ, რომე-

ლიც მათ ძალიან ბევრი რამის აღქმას და გაგებას უმარტივებს“.

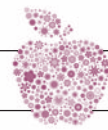
გერმანული ენის მასწავლებელი გიული ლაფაური აღნიშნავს, რომ გაკვეთილებზე მოსწავლეები ოთხი ასპექტით სწავლობენ ენას. პროგრამა მოიცავს წერის, კითხვის, მეტყველების და მოსმენის უნარ-ჩვევების შეძენას, რაც მათ საშუალებას აძლევს სრულყოფილად შეისწავლონ ენა. მისივე განმარტებით, ეს მსოფლიოში აპრობირებული მეთოდია. „პოსტსაბჭოთა სივრცეში უცხო ენის სწავლება ძირითადად დამყარებული იყო კითხვა-თარგმნის მეთოდიკაზე, რაც, რა თქმა უნდა, ვერ მოგვცემდა სათანადო შედეგს. თანამედროვე სტანდარტებით სწავლების მიზანია, რომ მოსწავლემ შეძლოს უცხო ენაზე კომუნიკაცია, ინფორმაციის მოძიება და საკონტაქტო წერილების წერა, – ამბობს გიული ლაფაური.

მსგავსი პროექტები გერმანიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მხარდაჭერით მსოფლიოს 300-მდე ქვეყანაში ხორციელდება, მათ შორის აზერბაიჯანსა და სომხეთშიც. თუმცა გერმანელი პედაგოგი თვლის, რომ ენის შესწავლის მსურველთა რიცხვი, მეზობელი ქვეყნებისგან განსხვავებით, საქართველოში უფრო სწრაფად იზრდება.

„გერმანული ენის შესწავლის სურვილი ბევრ მოსწავლეს აქვს, თუმცა ზოგიერთი რამ ჩემთვის აბსოლუტურად გაუგებარია. მაგალითად, როგორ შეიძლება, ბავშვმა გაკვეთილი

გეორგ ვოლტერი

გააცდინოს და დაბადების დღეზე წავიდეს, ან უბრალოდ, მეგობარს შეხვდეს. როდესაც ისინი მიეჩვენებოდა, რომ მსგავსი რაღაცები გაკვეთილების შემდეგ უნდა გააკეთონ, ყველაფერი კარგად იქნება“, – ამბობს ჯორჯ ვოლტერი. ის პროფესიით გერმანული ენისა და ეკონომიკის პედაგოგია. თელავში ჩამოსვლამდე ასწავლიდა გერმანიაში, არგენტინასა და ბოლივიაში.

ამჟამად თელავის მე-9 საჯარო სკოლის ექვსი მოსწავლე გერმანიის ქალაქ ბიბერახში სამკვირიანი გაცვლითი პროგრამით იმყოფება. პარალელურად მათი ექვსი გერმანელი თანატოლი თელავს სტუმრობს. მეცხრე საჯარო სკოლაში ისინი მხოლოდ გერმანული ენის გაკვეთილებს ესწრებიან, თუმცა ქართულ ოჯახებში ცხოვრობენ და ჩვენს ტრადიციებსა და ღირსშესანიშნაობებს ეცნობიან.

„ძალიან კმაყოფილი ვარ საქართველოში სტუმრობით. გავიცანი ჩემი თანატოლები, მათთან ერთად შემოვიარე საქართველოს მრავალი ღირსშესანიშნაო ადგილი. ძალიან მომეწონა ქართული სიმღერები, ცეკვები. ვთვლი, რომ ქართული სამზარეულოც გარკვეულწილად ხელოვნების ნიმუშია. გული მწყდება, გამგზავრების დრო რომ ახლოვდება, იმედი იქნება დავბრუნდები“, – ამბობს თელავის ბიბერახელი სტუმარი რობერტ შულცი.

თელავის მეცხრე სკოლის გერმანული ენის კათედრის გამგე ია ჩალაშვილი აღნიშნავს, რომ გერმანელი კოლეგების სტუმრობა უკვე ტრადიციაა და ქართველ პედაგოგებს საშუალება აქვთ, მათგან ევროპის სკოლებში დანერგილი მრავალი სიახლის შესახებ გაიგონ. „გერმანელ კოლეგებთან ახლო პროფესიული ურთიერთობა გვაქვს, ხდება ინფორმაციისა და გამოცდილების გაცვლა-გამოცვლა. კვირაში ერთხელ გვაქვს კონფერენციები, სადაც მთელი კვირის მუშაობას განვიხილავთ.

ერთმანეთს აზრებსა და შთაბეჭდილებებს ვუზიარებთ და შესაბამის გადანაცვეტილებებს ვიღებთ“.

დაარსების დღიდან სკოლას გერმანიის სხვადასხვა ქალაქთან გაცვლითი პროგრამების განხორციელების გამოცდილება აქვს. მარიამ ლეშკაშელი, თამაზ ძულიაშვილი და სალომე ყარაულაშვილი იმ გამორჩეულ მოსწავლეებს შორის არიან, ვინც გასული წლის გაზაფხულზე გერმანიაში იმყოფებოდნენ. მარიამი და თამაზი ერთი თვე ბიბერახში სწავლობდნენ, ხოლო სალომე 10-კვირიანი პროგრამით ჰალეს მახლობლად მდებარე პატარა პროვინციულ ქალაქში იღებდა განათლებას. ისინი გერმანულ ოჯახებში ცხოვრობდნენ და გერმანელ მოსწავლეებთან ერთად დადიოდნენ სკოლაში. „ყველა პირობა მქონდა, რომ თავი შესაფერის გარემოში მეგრძნო. ჩემს გერმანელ მეგობრებთან ერთად ყოველდღე დავდიოდი სკოლაში, სადაც ზუსტად იგივე მოვალეობები მქონდა, რაც ჩემს იქაურ კლასელებს. სწორედ ეს დამეხმარა მათთან ურთიერთობაში. ისინი ხედავდნენ, რომ მე გამონაკლისი არ ვიყავი და არც რაიმე განსაკუთრებული პრივილეგიით ვსარგებლობდი. შაბათ-კვირას ექსკურსიებზე დავდიოდი. მოვინახულეთ გერმანიის რამდენიმე ქალაქი. გერმანულ კულტურას გავეცანი და ენის შესწავლის მხრივ

სერიოზული პრაქტიკა გავიარე“, – იხსენებს სალომე ყარაულაშვილი.

თელავი და გერმანიის ქალაქი ბიბერახი 19 წლის წინ დამეგობრდნენ. კახეთის სკოლებში გერმანული ენის სწავლების იდეაც მაშინ გაჩნდა. თელავში გერმანულენოვანი სკოლა გაიხსნა. გადანაცვეტილებას იმდროინდელი განათლების მინისტრის მოადგილე კოტე გაბაშვილი აწერდა ხელს. პროფესიული სასწავლებლის სამი ოთახი, სადაც ნაჩუქარი ინვენტარი მოათავსეს, თვითონ მოსწავლეებმა გაარემონტეს და შენობის ძველი კედლებიც თავადვე შეღებეს. სკოლის დირექტორის ნანა თვალაშვილის თქმით, იმდენად დიდი იყო გერმანულენოვან სკოლაში სიარულის სურვილი, რომ ცუდი პირობების მიუხედავად, მშობლებს შვილების სხვა სასწავლებელში გადაყვანა არც უფიქრიათ.

ორი წლის განმავლობაში სკოლა სწორედ ამ შენობაში ფუნქციონირებდა, თუმცა მოგვიანებით მას რუსული სკოლის ავარიული ნაგებობა გადაეცა, რომლის რესტავრაცია ისევ გერმანელი და ავსტრიელი მეგობრების მხარდაჭერით მოხერხდა. 2006 წელს, პროექტ „იაკობ გოგებაშვილის“ ფარგლებში, მას რეაბილიტაცია ჩაუტარდა, მოეწყო ხელოვნურსაფარიანი სპორტული მოედანი, მოგვარდა გათბობის პრობლემაც.

პასუხები

თქვენს შეკითხვაზე

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის ინიციატივით შედგა სამუშაო შეხვედრები მათემატიკისა და უცხოური ენების მასწავლებლებთან. პროფესიული სტანდარტისა და სასერტიფიკაციო გამოცდის შინაარსისა და ფორმატის განხილვის მიზნით თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში ჩატარებულ შეხვედრებში 1150-მდე მასწავლებელი მონაწილეობდა. უცხოური ენების პედაგოგების შეკითხვებს გამოცდების ეროვნული ცენტრის, ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრისა და მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის ექსპერტები პასუხობდნენ (ჟურნალის შემდეგ ნომერში იხილეთ პასუხები მათემატიკის მასწავლებლების შეკითხვებზე).

გაქვთ შეკითხვა? – მოგვწერეთ: info@tpdc.ge

უცხოური ენების მასწავლებლებისთვის

მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი უცხოურ ენებში მოიცავს როგორც დაწყებით, ასევე საბაზო და საშუალო საფეხურს. რა სახის სერტიფიკატი იქნება უცხოური ენების მასწავლებელთათვის?

გულიკო შერვაშიძე, ბათუმის 16-ე საჯარო სკოლა

სასერტიფიკაციო გამოცდის წარმატებით ჩაბარების შემთხვევაში უცხოური ენების მასწავლებლები მიიღებენ როგორც დაწყებით, ასევე საბაზო და საშუალო საფეხურზე სწავლების უფლებას და შესაბამის სერტიფიკატს.

რუსული ენისა და ლიტერატურის იმ მასწავლებლებისთვის, რომლებიც თავისუფლად ვერ ფლობენ ქართულ ენას, ძნელია, ქართულად გასცენ პასუხი სასერტიფიკაციო გამოცდის მეორე, მეთოდურ ნაწილს. როგორ ჩავაბაროთ ასეთმა მასწავლებლებმა მეთოდური ნაწილი?

თამარ შჩერბაკოვა,
სოფ.გლდანის საჯარო სკოლა, მცხეთა

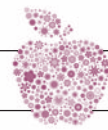
საგამოცდო ტესტებში მოცემულობა/შეკითხვები ქართულ ენაზე იქნება დასმული, რუსული ენისა და ლიტერატურის პედაგოგებს საშუალება მიეცემათ, მეთოდურ ნაწილს, სურვილის შემთხვევაში, პასუხები გასცენ რუსულ ენაზე.

არსებობს სკოლები, რომლებშიც უცხო ენად ასწავლიან თურქულს, ესპანურს ან იტალიურს. ამ ენებისათვის არ არსებობს მასწავლებლის სტანდარტი. როგორ უნდა გახდეს ამ ენების მასწავლებლი სერტიფიცირებული?

თამუნა პოპიაშვილი,
თბილისის 181-ე საჯარო სკოლა

მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი აღნიშნული ენებისათვის (ესპანური, თურქული, იტალიური და სხვა) არ არსებობს, რადგან ჯერ არ შექმნილა ამ ენებისათვის ეროვნული სასწავლო გეგმა. უცხო ენებში სერტიფიცირება ამ ეტაპზე დაგეგმილია მხოლოდ რუსული, ფრანგული, გერმანული და ინგლისური ენების მასწავლებლებისთვის.

სასერტიფიკაციო გამოცდაზე რა სახის მოსასმენი ტექსტი იქნება? მას მშობლიურ ენაზე მოსაუბრე წაიკითხავს თუ ქართველი? როგორი იქნება ტექსტის წაკითხვის ტემპი?

ლეილა ხარანაული,
კერძო სკოლა „რუსთაველი“, რუსთავი

რამდენ საათს გაგრძელდება გამოცდა? იქნება თუ არა შესვენება?

მანანა ბარნაბიშვილი,
თბილისის 82-ე საჯარო სკოლა

მოსასმენ ტექსტს წაიკითხავს მშობლიურ ენაზე მოსაუბრე (გერმანულს – გერმანელი, ფრანგულს – ფრანგი და ა.შ.). წაკითხვის ტემპი იქნება საშუალო, ხოლო ტექსტი შეიძლება იყოს საგაზეთო სტატიიდან ან ჟურნალიდან ამონარიდი.

გამოცდა, საგარეოდ, 3 საათს გაგრძელდება. იქნება 10-20 წუთი შესვენებაც გამოცდის პირველ და მეორე ნაწილს შორის.

მასწავლებლის სერტიფიკატის მოსაპოვებლად რა გამოცდების ჩაბარება მოუწევს მასწავლებელს?
თინათინ ბაჩიაშვილი, იყალთოს საჯარო სკოლა, თელავი

სერტიფიკატის მოსაპოვებლად მასწავლებელმა ორი გამოცდა უნდა ჩააბაროს: ერთი გამოცდა ბარდება პროფესიულ უნარ-ჩვევებში და მეორე გამოცდა – საგანში, ამ შემთხვევაში, უცხოურ ენაში.

დამხმარე ლიტერატურა და სასარგებლო ინტერნეტ-რესურსები უცხოური ენების მასწავლებლებისთვის:

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის გამოცემები:

1. მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი; თბილისი, 2008
2. განვითარებისა და სწავლების თეორიები, დამხმარე სახელმძღვანელო I; საქართველოს მაცნე, თბილისი, 2008
3. სწავლება და შეფასება, დამხმარე სახელმძღვანელო II; საქართველოს მაცნე 2008
4. სასწავლო და პროფესიული გარემო, დამხმარე სახელმძღვანელო III; საქართველოს მაცნე, თბილისი, 2008

განმარტებითი ლექსიკონი განათლების სპეციალისტებისათვის, I ნაწილი; ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი თბილისი, 2007

როგორ მოვემზადოთ პედაგოგთა სასერტიფიკაციო გამოცდებისთვის: პროფესიული უნარები; გამოცდების ეროვნული ცენტრი, თბილისი, 2008

როგორ მოვემზადოთ პედაგოგთა სასერტიფიკაციო გამოცდებისთვის: ქართული ენა და ლიტერატურა; გამოცდების ეროვნული ცენტრი, თბილისი, 2008

www.tpdg.ge მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი

www.naeg.ge გამოცდების ეროვნული ცენტრი

www.ganatileba.org ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი

დამხმარე ლიტერატურა და სასარგებლო ინტერნეტ-რესურსები უცხოური ენების მასწავლებლებისთვის

უცხოური ენების სწავლის, სწავლებისა და შეფასების საერთო ევროპული სარეკომენდაციო ჩარჩო: Gemeinsamer Europaeischer Referenzrahmen fur Sprachen, Lehren,

Lernen, Beurteilen, Langescheidt, Berlin, Muenchen, 2001

Council of Europe. 2001. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge University Press. მისი ჩამოტვირთვა შესაძლებელია ამ გვერდიდან: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Cooperation/education/Languages/Language_Policy/Commonframework_of_Reference

ინგლისური ენა (ენობრივი ნაწილი)

1. Acklam, R. 2003. First Certificate Gold. Coursebook. Longman
2. Blanchard, K. Roof, Ch. 2004. Ready to Write More: From Paragraph to Essay. Longman
3. Burgess, S. 2003. First Certificate Gold, Exam Maximizer. Longman
4. Cambridge First Certificate English. 2001. Books 1, 2, 3, 4, 5. Cambridge University Press
5. Gordon, I. 2001. Intermediate Reading Comprehension. Books 1, 2, 3, Macmillan

6. Harrison, M and Kerr, R. 2001. First Certificate Language Tests. Books 1, 2. Oxford University Test
7. Kenny, N. Lague-Mortimer, L. 2003. First Certificate Practice Tests Plus 1, 2. Longman
8. Naunton, J. 2000. Think First Certificate. Practice Exams. Longman
9. O'Connell, S. 2001. First Certificate for the Revised Exam. Longman
10. Oshima, A. Hogue, A. 1997. Introduction to Academic Writing. Longman
11. Paran, A. 2003. First Certificate Gold. Practice Exams. Longman
12. Swan, M. 1995. Practical English Usage
13. Stephens, 1998. Practice Writing. Longman
14. Murphy R. 2004. English Grammar in Use. Cambridge University Press

www.CambridgeESOL/exams
www.bbc.co.uk
www.vocabulary.com
www.learnenglish.org.uk
www.english-zone.com
www.in2english.com/teaching
www.thenewspaper.org.uk

მეთოდოლოგია

1. Bonson, T. Marks J. 1999. Inside Teaching. Heinemann
2. Head, K and Taylor P, Hill. J. 1997. Readings in Teacher Development, Heinemann
3. Harmer, J. 2001. The Practice of English Language Teaching. Longman
4. Lewis, M. and Hill, J. 1993. Source book for teaching English as a Foreign Language. Heinemann
5. Richards, J and Rodgers. 1999. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press
6. Spratt, M. 2002. English for the Teacher. Cambridge University Press
7. Scrivener, J. 1994. Learning Teaching. Heinemann

8. Spratt, M. et al. 2005. The TKT Cours. Cambridge University Press
9. Tsitsishvili, R. et al. 2008. Theory and Practice of English Language Teaching in Georgia. British Council Georgia
10. Ur, P. 2005. A Course in Language Teaching. Practice and Theory. Cambridge University Press

www.CambridgeESOL.org/exams
www.Teachingenglish.or.uk/think
www.iteslj.org

გერმანული ენა (ენობრივი ნაწილი)

1. Frey. E.; Fit fuers Goethe-Zertifikat C1; Hueber Verlag, Munchen 2007
2. Frey. E.; Fit fuers Goethe-Zertifikat B2; Hueber Verlag, Munchen 2007
3. TestDaF; Test Deutsch als Fremdsprache, TestDaF-Institut Hagen, 2001
4. Dinsel, S. Reimann, M.; Fit Fuers Zertifikat Deutsch, Hueber, Munchen 2000
5. Goethe Institut; Materialien zur Zentralen Mittelstufenpruefung; Goethe-Institut, 1997
6. Prufungen DaF: Einstufungstest fur Anfänger-und Fortgeschrittenenkurse; Verlag fur Deutsch, 1994

<http://www.goethe.de/ins/ge/tif/deindex.htm> – გოეთეს ინსტიტუტი, ტელ: 93 49 85
www.lehrerfreund.de – სასარგებლო რჩევები მასწავლებლებისათვის
www.dipf.de
<http://www.testdaf.de/>

ფრანგული ენა (ენობრივი ნაწილი)

1. Anatole Bloomfield, Emmanuelle Daill, Nouveau DELF B2; Livre de L'élève – 200 activités – Collection dirigée par Isabelle et Rishard Lescure; ISBN : 978-2-09-032850-9; EAN13 : 9782090328509. 2006.

2. Beatrice Dupoux, Anne – Marie Havard, Maylis Martial, Reussir Le Delf : Niveau B2 du cadre européen commun de reference (1 cd audio). 2006.
3. Eliane grandet; Martine Corsain – activités pour le cadre européen commun de reference B2 CLE international 2007
4. Claire Miquel – Vocabulaire progressif du français, niveau avancé 1999
5. Michelle Boulares – grammaire progressive du français, niveau avancé 1997

მეთოდოლოგია

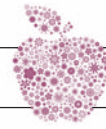
1. P. Lamaillox, M.H. Amaud – fabriquer des exercices de français, Hachette 1996
2. J. Courtillon – Elaborer un cours de DELF, Paris 2003
3. D. Abrit – Phonetique – Techniques et pratiques de classe, CLE interanational 2007
4. C. Tagliante – La classe de langue, CLE international 2006
5. J. C. Beacco, S. Bouquet, R. Porquier – Niveau B2 pour le français 2004
6. J. C. Beacco, S. Bouquet, R. Porquier – Niveau B2 pour le français, un référentiel 2004

<http://www.ambafrance-ge.org/EssaiSPIP/spip.php?article985>
 საფრანგეთის საელჩო: 922 850
 დიუმას ცენტრი: 922 855
www.edufle.net
www.webfleu.net
www.ciep.fr

რუსული ენა და ლიტერატურა

www.gramota.ru – რუსული ენის ინფორმაციული პორტალი – ლექსიკონები, გრამატიკული ცნობარი და ა.შ.
www.1001skazka.com
www.besplatno.ucoz.ru
www.detstvo.ru

დღეს, ანუ ოთხი ათასი წლის წინ...

რას წერდნენ შუმერი მოსწავლეები თიხის ფირფიტაზე

თეა თოფური

„ყური მიგდე! კაცი არა ხარ?! ნუ დაეყუდები მოედანზე, ნუ იხეტილებ ბალებში. ქუჩაში რომ მოდიხარ, თვალს აქეთ-იქით ნუ აცეცებ... უსაქმოდ ხეტილით გინდა, მიაღწიო წარმატებას? აბა, თვალი გადაავლე წინა თაობებს. გირჩევ, სკოლაში იარო, ეს შენ სიკეთეს მოგიტანს“.

წინა თაობები, რომელთათვის თვალის გადავლებასაც მამა შვილს სთხოვდა, ისტორიულ წარსულში იკარგებიან. ჩვენ მათზე ბევრი არაფერი ვიცით, გარდა იმისა, რომ თურმე ისინიც სკოლაში დადიოდნენ. წერილი გულმოსული კაცის დაწერილია, ვისი შვილიც გაკვეთილებს აცდენს და მომავალზე არ ფიქრობს. ალაგ-ალაგ სტრიქონები არ იკითხება, მაგრამ იმიტომ არა, რომ გაბრაზებული ადამიანები წერილებს გაკრული ხელით წერენ. იმ დროს ქალაქი საერთოდ არ არსებობდა. წერილი თიხის ფირფიტაზეა შესრულებილი, ლურსმნული დამწერლობით. იგი სრულად არ იკითხება, რადგან ფირფიტის ყველა ნატეხი მკვლევარებმა ვერ იპოვეს.

მოსწავლე, რომლისადმი მიმართული წერილი ახლა მუზეუმში ინახება, 3700 წლის წინ ცხოვრობდა. მისი მისამართი ასეთი იყო: ქვეყანა – შუმერი, ქალაქი – სავარაუდოდ, ურუქი. გაუგებარია, მიაღწია თუ არა ამ ბავშვმა რამე წარმატებას,

მაგრამ ისტორიაში ის ნამდვილად მოხვდა.

„გიბრაზდებოდი იმის გამო, რომ ისე არ იქცეოდი, როგორც ადამიანს შეეფერება. შენმა ამდენმა ბუზუნმა ბოლო მომიღო, სამარის კარამდე მიმიყვანა. მე შენ არ გაიძულებდი, გეზიდა ლერწამი. ლერწმის ღერები, რომელსაც ბავშვები და ყმაწვილები ეზიდებიან, შენ არასოდეს გიზიდია. არასოდეს მითქვამს შენთვის: „გაპყვევი ჩემს ქარავნებს!“ არასოდეს გამიგზავნიხარ მინდორში სახნავ-სათესად, არასოდეს გამიგზავნიხარ მინდორში სათოხარზე... არასოდეს მითქვამს შენთვის, წადი იმუშავე, მე დამეხმარე-მეთქი!

სხვები, შენოდენები, მუშაობენ, მშობლებს ეხმარებიან... თითოეულ მათგანს 10 გური ქერი მაინც მოჰყავს... შენ კი კაცი ხარ მარტო მაშინ, როცა სიჯიუტეზე მიდგება საქმე. მაგრამ მათ გვერდით არაფერი კაცი შენ არ ხარ. შენ ისე არ შრომობ, როგორც ისინი. მათ მამები აიძულებენ იშრომონ, მე კი შენ მათსავით მუშაობას არ გაიძულებდი“.

თუ იმავე მკვლევარებს დავუჯერებთ, შუმერული სკოლა დიდად კომფორტული ნამდვილად არ გახლდათ. მერხები გამომწვარი აგურისგან კეთდებოდა, ბავშვები ქვებზე ისხდნენ, თიხაზე კი წერდნენ. დასჯის მეთო-

დი – გაჯოხვა. შუმერებს ამ პროცესის ამსახველი იეროგლიფიც ჰქონდათ, ჯოხისა და სხეულის გამოსახულებით. ამის გამო მოსწავლეებს გაკვეთილზე დაგვიანების ერთი ორად ეშინოდათ.

შუმერი მოსწავლის ყოველდღიურობის შესახებ წარმოდგენას კიდეც ერთი, ძლივს შეკონინებული ფირფიტა იძლევა. ტექსტის ავტორი მასწავლებელია.

„– მოწაფე, სად იყავი ასე ადრე? – სკოლაში
– რას აკეთებდი სკოლაში?
– ზეპირად ვთქვი ჩემი ფირფიტა, ვისაუბრე, მოვამზადე ახალი ფირფიტა, დავეწერე და დავამთავრე. შემდეგ მომცეს ზეპირი დავალება, ნაშუადღევს კი – წერიტი დავალება. სკოლიდან დავბრუნდი შინ, სახლში დამხვდა მამაჩემი. მე მას ვუამბე ჩემი წერიტი დავალების შესახებ, შემდეგ ზეპირად ვუთხარი ჩემი ფირფიტა, მამა კმაყოფილი დარჩა... როცა დილით ადრე გავიღვიძე, დედას მივმართე: „მომეცი ჩემი საუზმე, სკოლაში უნდა წავიდე!“ დედამ მომცა ორი „ფუნთუშა“ და მე გამოვედი სახლიდან. დედამ მომცა ორი „ფუნთუშა“ და მე წავედი სკოლაში. სკოლაში დამრიგებელმა მითხრა: „რატომ დაიგვიანე?“ შეშინებული წარვსდექი მასწავლებლის წინაშე და პატივისცემის ნიშნად თავი დავხარე“.

ტექსტიდან ირკვევა, რომ მოსწავლეს თავის დახრამ არ უშველა. ის სამმა მასწავლებელმა დასაჯა, ერთმა – ლაპარაკისთვის, მეორემ – ფეხზე ადგომისთვის, მესამემ – სკოლის ჭიშკრიდან გასვლისთვის. გარდა ამისა, ფირფიტაზე ნაწერიც დაუწუნეს და გაჯოხეს.

ამის შემდეგ მოსწავლემ დაიწყო იმაზე ფიქრი, თუ როგორ მოელობო მასწავლებლის გული. შუმერი პედაგოგების ანაზღაურება დიდი არ

იყო, ამიტომ მათ ძალიან სიამოვნებათ საჩუქრების მიღება. მოსწავლემ მამა დაიყოლია, მასწავლებელი სახლში მიეპატიჟებინა. ის მართლაც მიიწვიეს, საპატიო ადგილს დასვეს, ახალი სამოსით შემოსეს და თითზე ბეჭედიც გაუკეთეს. როგორც ჩანს, მასწავლებელი მართლაც მოლბა, რადგან ფირფიტა გვიამბობს, რომ მას მოსწავლის დარიგება დაუწყია:

„ყმანვილო, ვინაიდან შენ ყურად გილია ჩემი სიტყვები და ქარისთვის არ გიგიტანებია ჩემი შეგონებანი, შესძლებ მიაღწიო სრულყოფას... შენ კარგად სწავლობდი სკოლაში და ნასწავლი კაციც დადექი“.

მიუხედავად ამ შეგონებისა, სკოლაში სწავლა მაინც არ იყო ადვილი საქმე. ფირფიტებიდან ირკვევა, რომ ბავშვები როგორც კი დროს იხელთებდნენ, ცელქობდნენ და გაკვეთილებს აცდენდნენ. დისციპლინის დაცვა განსაკუთრებით ძნელი იმის გამოც იქნებოდა, რომ შუმერულ სკოლაში მხოლოდ ბიჭები სწავლობდნენ. ამიტომ ბავშვები ორმაგი მეთვალყურეობის ქვეშ იყვნენ, მათ ცალკე მასწავლებლები აკონტროლებდნენ და ცალკე – მშობლები.

ამგვარი „კონტროლით“ იწყება ზემოთხსენებული წერილიც, რომელიც გაბრაზებულმა მამამ დაწერა. იგი შვილს ეკითხება:

„– სად იყავი?
– არსადაც არ ვყოფილვარ.
– თუ არსადაც არ ყოფილხარ, მაშინ უსაქმოდ რას დაეხეტები. ნადი სკოლაში, გამოეცხადე „სკოლის მამას“, მოუყევი გაკვეთილი, გახსენი შენი სასკოლო ჩანთა, დაწერე ფირფიტაზე... როცა დაამთავრებ გაკვეთილის წერას, აჩვენე დამრიგებელს. დაბრუნდი ჩემთან, ნუ იხეტილებ ქუჩებში, გაიგე, რაც გითხარი?
– გავიგე და შემიძლია ყველაფერი გავიმეორო.“

– მაშინ გავიმეორე.
– ახლავე გავიმეორებ.
– დაიწყე-მეთქი! მითხარი!
– შენ თქვი, რომ წავიდე სკოლაში, მოვყვე დავალება, გავხსნა ჩემი სასკოლო ჩანთა...“

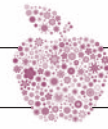
აი, ამის შემდეგ კი ვკითხულობთ მონოლოგს, რომელიც საუკუნეების წინ დაიწერა, მაგრამ მაინც თანამედროვედ ჟღერს:

„კერპო, ჯიუტო, მე გაჯავრებული ვარ შენზე, მაგრამ ვის შეუძლია მართლა განრისხდეს შვილზე? მე ვესაუბრე ჩემს ნათესავებს და პირველად ახლა შევამჩნიე ერთი რამ, რასაც აქამდე ვერ ვამჩნევდი. კარგად მომისმინე, რასაც ახლა გეტყვი. გეშინოდეს მათი და იყავი ფრთხილად. შენ ვერ შეძელ შეგეფასებინა შენი კოლეგა, ვისთან ერთადაც სწავლობ. რატომ არ ცდილობ აჯობო მას? ეცადე, დაემსგავსო შენს უფროს ძმას, ეცადე, დაემსგავსო უმცროს ძმას... ასე დაანესა ადამიანის ბედი ენლილმა: დაე, განაგრძოს შვილმა მამის საქმე! დღედაღამ შენზე ფიქრი მტანჯავს, შენ კი მთელ დღეებს სიამოვნებათა ძიებაში ფლანგავ. ბევრი სიმდიდრე დააგროვე, გასუქდი, გასქელდი, ბეჭები გაგიგანიერდა, ღონიერი და მედიდური შეიქენი. მაგრამ მთელი შენი სანათესაო მოთმინებით ელის, როდის დაგატყდება თავს უბედურება. გაუხარდებათ კიდეც, ვინაიდან არ ინდომე, ადამიანი გამოსულიყავი...“

და რადგან ავტორი მაინც მშობელია და არა სკოლის ზედამხედველი, ტექსტი შვილის დალოცვით მთავრდება:

„თან გახლდეს მუდამ ნანნარის, შენი ღმერთის წყალობა, თან გახლდეს მუდამ ქალღმერთის, ნანგალის კურთხევა!“

მომზადებულია ნიგნის „ისტორია იწყება შუმერიდან“ (ავტორი: სემიუელ ნ. კრამერი) მიხედვით

დაითვალოთ პარსკვლავები... გაკვეთილზე

ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა, პლანეტები და ნამდვილი
ტელესკოპი სასწავლო პროცესის ნაწილია, თუ გაკვეთილი
ნამდვილ პლანეტარიუმში ტარდება

ბელა ჩეკურიშვილი

„არაფერი მოცეხს ისე, როგორც
ვარსკვლავებიანი ცა ჩემს ზემოთ და
სინდისს ხმა ჩემს გულში“, – ემანუელ
კანტის ეს გამონათქვამი მე-10
საჯარო სკოლის მე-6 კლასელებმა
ჯერ არ იციან და არც კანტის სახელი
სმენიათ, მაგრამ თბილისის მოსწავ-
ლეთა სასახლის პლანეტარიუმში
ვარსკვლავებით მოჭედილი ცის და-
ნახვა მათშიც უამრავ კითხვას ბადებს.

„მზე რომ ჩადის და ფერად-ფერადი
სხივები წარმოიქმნება, იმ სხივებს
რა იწვევს? შეიძლება დედამიწა რომ
ორბიტას მოსწყდეს? შავი ხვრელი
როგორია? სხვა პლანეტებზე ნამდ-
ვილად არ არის სიცოცხლე? მაიას
ტომებს რომ სჯეროდათ უცხოპლა-
ნეტელების არსებობის?..“

დარბაზში „ჩაკრულო“ ისმის და კოს-
მოსურ ხომალდ „ვოიაჯერთ“ მოს-
წავლეები ღია კოსმოსში მიჰქრიან.
მათ ციალა მასწავლებელი უხსნის,
რომ 1978 წელს გაშვებული ამერი-
კული ხომალდი „ვოიაჯერი“ დღესაც
მიფრინავს და თუ იგი ოდესმე ისეთ
პლანეტაზე დაეშვება, სადაც ადა-
მიანების მსგავსი არსებები ცხოვ-
რობენ, ისინი მაგნიტურ ფირზე
ჩაწერილ მსოფლიო კლასიკოსების
ნაწარმოებებთან ერთად ქართულ
„ჩაკრულოსაც“ მოისმენენ.

ბავშვები ვარსკვლავებით მოჭედილ
ცას შეჰყურებენ. ამგვარი ცის ნახ-

ვა მხოლოდ უმთვარო, მონმენდილ
ლამეს შეიძლება სოფლად, ან მთა-
ში. აქ ყველა ვარსკვლავი ჩანს, რო-
მელთა დანახვა შეუიარაღებელი
თვალით არის შესაძლებელი. ასეთი
სულ სამი ათასია. ციალა მასწავლე-
ბელი გვიხსნის, რომ მათ შორის 25
მცირე პლანეტას ქართული სახე-
ლები ჰქვია: თამარ მეფე, დავით
აღმაშენებელი, ლადო გუდიაშვილი,
ევგენი ხარაძე, აბასთუმანი. ეს სა-
ხელები ვარსკვლავებს უცხოელმა
ასტრონომებმა დაარქვეს.

ჩრდილოეთ პოლუსზე ვართ და მზის
და ვარსკვლავების მოძრაობას
ვაკვირდებით, მერე ეკვატორზე
ვიმყოფებით და თანავარსკვლავე-
დებს ვითვლით.

როგორი ეგონათ დედამინა ძველ ბაბილონელებს? წყალში მდგარ სვეტებზე დამაგრებული დედამინისა და მის თავზე გადაჭიმული ბროლის თაღის სანახავად ციალა მასწავლებელი უკვე დიაპოზიტელებს იყენებს და ბავშვებიც ადამიანთა წარმოდგენების ევოლუციას მიჰყვებიან: სპილოზე დასმული დედამინა, არისტოტელეს პირველი აღმოჩენა და მისი ცნობილი სიტყვები: რადგან მთვარეზე დედამინის ჩრდილი მრგვალია, დედამინაც მრგვალი იქნებაო. შემდეგ ციალა მასწავლებელი ჭეშმარიტების ძიებისათვის დასჯილ მეცნიერებზე მოუთხოვს ბავშვებს: არისტარქე რამისელზე, ნიკოლოზ კოპერნიკსა და ჯორდანო ბრუნოზე, რომელმაც სხვა პლანეტაზე სიცოცხლის არსებობა დაუშვა.

„მერე მასწ, არსებობს?“ – შეკითხვაც არ აგვიანებს და ციალა მასწავლებელი ჩვენთან ყველაზე ახლოს მყოფ ანდრომედას გალაქტიკაზე იწყებს საუბარს, რომელამდე სინათლის სხივის მიღწევასაც 2 მილიონი წელი სჭირდება.

რა იცოდნენ ქართველებმა კოსმოსის შესახებ? ციალა მასწავლებელი „ვეფხისტყაოსნის“ იმ სტროფებს კითხულობს, სადაც ავთანდილი 7 პლანეტას მიმართავს და მზის მიზიდულობის ძალას ახსენებს. მეექვსეკლასელებმა ეს სტროფები ჯერ არ იციან, მაგრამ წინაპართა განსწავლულობით აშკარად მოხიბლულნი რჩებიან: „შოთა რუსთაველმა იცოდა, რომ დედამინა ბრუნავდა!“ – ერთხმად ასკენიან.

მერე დიაპოზიტელების დახმარებით პლანეტების ალლუმი იწყება და ყველანი წარმოსახვით კოსმოსურ ხომალდებში ვსხდებით, ნილ არმსტრონგთან ერთად მთვარეზე გადავდივართ და ჰაბლის ტელესკოპით ფოტო-სურათებს ვიღებთ. რამდენიმე წუთში უკვე კომეტებსა და კუდიან ვარსკვლავებზე იწყება „ჭორობა“: „2062 წელს დედამინას პალეის კომეტა მოუახლოვდება. ძალიან კაშკაშა კომეტაა და თუ ჩვენამდე დაშლილი სახით მოაღწევს, მაშინ შესაძლოა თქვენ ვარსკვლავების წვიმა იხილოთ. კომეტის ნარჩენები ატმოსფეროში გაიფანტება. თუ ასე არ მოხდა, მაშინ კაშკაშა კომეტა ჩაივლის და ეს ორი კვირის მანძილზე გაგარძელდება“, – ამბობს ციალა მასწავლებელი.

ბავშვები იძაბებიან, როცა საუბარი დედამინაზე სიცოცხლის გადარჩენას ეხება: „აჩქარდება მზე?“ – კითხულობენ ცოტა არ იყოს შეშინებული.

„სამყაროში წესრიგია და კოსმოსიც წესრიგს ნიშნავს“, – ამბობს ციალა მასწავლებელი და ბავშვებს აიძულებს: „სამყარო გაჩერებული არ არის, ყველაფერი მოძრაობს, იბადება, ვითარდება და კვდება. ვარსკვლავებიც იბადებიან და კვდებიან, მერე ზოგი „პულსარად“ გარდაიქმნება, ზოგი – „თეთრ ჯუჯად“, ზოგიც – „შავ ხვრელად“.

5 მილიარდი წლის შემდეგ მზე გაიბერება, გაიზრდება, ყველაფერს დაფარავს და ჩაყლაპავს. მისი მასა მთლიანად ნისლეულს შექმნის და ბოლოს აფეთქდება. აფეთქების შედეგად მის ცენტრში პატარა, ძალიან კაშკაშა ვარსკვლავი გაჩნდება... და მზე იქნება უკვე „თეთრი ჯუჯა“. მაგრამ მანამდე 5 მილიარდი წელი უნდა გავიდეს... თქვენ ნუ გეშინიათ“...

ციეისის აპარატის „მცირე პლანეტარიუმი“ თბილისის მოსწავლეთა სასახლეში 1965 წელს დაიგდა. ციალა ფერაძე კი ამ კაბინეტში 1969 წლიდან მუშაობს. მაშინ „პლანეტარიუმის“ მიზანი მოსწავლეთა შორის ასტრონომიის მიღწევების პოპულარიზაცია იყო. ამგვარი მონყობილობა საბჭოთა კავშირში მხოლოდ მოსკოვის პიონერთა სასახლეს ჰქონდა. თბილისის „პლანეტარიუმს“ აბასთუმნის ობსერვატორია უწევდა ზედამხედველობას და ის უამრავი სადემონსტრაციო აღჭურვილობა, რასაც ამ კაბინეტში ნახავთ, აკადემიკოს ევგენი ხარაძის ნაჩუქარია.

სალექციო დარბაზში 40-50 ბავშვი ეტევა. ზოგჯერ ადგილი რომ არ არის, ციალა მასწავლებელი პატარებს თაროებზეც ჩამოსვამს ხოლმე.

ასტრონომიის კაბინეტი სკოლების მოთხოვნის შესაბამისად მუშაობს – იმის მიხედვით, რომელი სკოლა როდის გადანაცვებს ლექციის მოსმენას. პლანეტარიუმიში ხშირად მოდიან ბუნების, გეოგრაფიისა და ფიზიკის მასწავლებლები მოსწავლეებთან ერთად. ლექცია ერთ აკადემიურ საათს გრძელდება.

შეიქმნეთ თქვენი მასწავლებელი

თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში

მოიკითხეთ თქვენი ჟურნალი თბილისში, „მაცნე“-ს და „პლანეტა ფორტე“-ს საცალო ვაჭრობის
ჯიხურებში! საქართველოს რეგიონებში კი სს „საქპრესას“ ჯიხურებში!

გამოიწერეთ ჟურნალი „მასწავლებელი“ საქართველოს რეგიონებში!

ჟურნალ „მასწავლებელზე“ ხელმოწერის გასაფორმებლად მიმართეთ „საქპრესას“ და მიიღეთ თქვენი
„მასწავლებელი“ თქვენს მიერ მითითებულ მისამართზე ყოველ ორ თვეში ერთხელ!

ანგარიშსწორება შესაძლებელია როგორც ნაღდი, ასევე უნაღდო ანგარისშნრებით.
ხელმოწერა ექვსი თვით – 6 ლარი.

საქართველოს რეგიონებში ჟურნალ „მასწავლებლის“
გამოწერა შეგიძლიათ სს „საქპრესას“ ფილიალებში შემდეგ მისამართებზე:

ბათუმი	მემედ აბაშიძის №33 (ფოსტის შენობა) აჭარა, 7 22 42;	მარტვილი	თავისუფლების ქ. №12, 2 12 26; 877 97 90 38;
ახალგორი	თავისუფლების მოედანი №8, 4 26 78;	მარნეული	რუსთაველის ქ. №43, 877 97 90 62;
ადიგენი	თამარ მეფის ქ. №12, 51 59 05; 877 97 90 20;	მესტია	რუსთაველის ქ. №1, 877 97 90 68;
აბაშა	თავისუფლების მოედანი №56, 9 12 26; 877 97 90 13;	მცხეთა	დავით აღმაშენებლის ქ. №64, 2 09; 877 97 90 39;
ამბროლაური	მ. კოსტავას ქ. №2, 2 15 16; 877 97 90 37;	ნინოწმინდა	კ. მარქსის ქ. №22
ასპინძა	რუსთაველის ქ. №10, 9 10 26;	ონი	დავით აღმაშენებლის მოედანი №1, 877 97 90 41;
ახალქალაქი	მიქოიანის ქ. №15, 51 59 05; 877 97 90 20;	ოზურგეთი	გოგებაშვილის ქ. №2, 6 59 44; 877 97 90 42;
ახალციხე	დედაენის ქ. №3, 2 03 13; 877 97 90 16;	რუსთავი	მეგობრობის გამზირი №9, 12 01 55; 877 97 90 08;
ახმეტა	ლესელიძის ქ. №3, 2 14 65; 877 97 90 17;	საგარეჯო	დავით აღმაშენებლის ქ. №15, 4 36 92; 877 97 90 43;
ბოლნისი	სულხან-საბა ორბელიანის ქ. №50, 2 21 50; 877 97 90 19;	სამტრედია	თამარ მეფის ქ. №2, 2 20 52; 877 97 90 44.
ბორჯომი	რუსთაველის ქ. №103, 2 21 15; 877 97 90 28;	საჩხერე	თავისუფლების ქ. №5, 2 19 65; 877 97 90 69;
ბაღდათი	ვაჟა ფშაველას ქ. №2, 21 01; 877 97 90 18;	სიღნაღი	ცოტნე დადიანის ქ. №2, 899 23 19 28;
გორი	სტალინის გამზირი №15, 2 21 41; 877 97 90 22;	სენაკი	რუსთაველის ქ. №253, 877 97 90 46;
გარდაბანი	დავით აღმაშენებლის ქ. №74, 877 97 90 21;	ტყეიბული	კ. გამსახურდიას ქ. №53, 2 35 30; 877 97 90 47;
გურჯაანი	თავისუფლების ქ. №7, 2 08 57; 877 97 90 64;	ფოთი	წმინდა გიორგის ქ. №16, 2 28 48; 877 97 90 48;
დმანისი	წმინდა ნინოს ქ. №46, 2 10 61;	ქუთაისი	დავით აღმაშენებლის გამზირი №24, 7 71 79; 877 97 90 06;
დედოფლისწყარო	რუსთაველის ქ. №53, 2 29 76; 877 97 90 23;	ქარელი	მგალობლიშვილის ქ. №5, 3 13 45; 899 76 69 81;
დუშეთი	სტალინის ქ. №21, 2 16 02; 877 97 90 25;	ყაზბეგი	დაბა ყაზბეგი, 5 20 12; 877 97 90 59;
ვანი	ჭავჭავაძის ქ. №43, 2 15 72; 877 97 90 26;	ყვარელი	ილია ჭავჭავაძის ქ. №150, 877 97 90 51;
ზესტაფონი	დავით აღმაშენებლის ქ. №21, 5 28 53; 877 97 90 27;	წოხატაური	მშვიდობის ქ. №5, 877 97 90 52;
ზუგდიდი	რუსთაველის ქ. №92, 2 29 11; 2 35 95; 877 97 90 03;	ჩხოროწყუ	კოსტავას ქ. №5, 2 15 10; 877 97 90 66;
თელავი	მ. კოსტავას ქ. №10, 3 12 31; 877 97 90 02;	ცაგერი	რუსთაველის ქ. №12, 25 12; 877 97 90 53;
თერჯოლა	რუსთაველის ქ. №63, 2 11 12; 877 97 90 71;	წყალტუბო	რუსთაველის ქ. №6, 2 23 45; 877 97 90 55;
თეთრიწყარო	თამარ დედოფლის ქ. №20, 2 29 98; 877 97 90 32;	წალკა	ლენინის ქ. 68
თიანეთი	ლაშარის ქ. №5, 9 18 46; 877 97 90 33;	წალენჯიხა	თბილისის ქ. №2, 20 62; 877 97 90 54;
კასპი	სააკაძის ქ. №1, 2 27 28; 877 97 90 34;	ხონი	გამარჯვების ქ. №2, 2 14 29; 877 97 90 58;
ლაგოდეხი	26 მაისის ქ. №6, 2 23 20	ხობი	ცოტნე დადიანის ქ. №86, 22 24; 877 97 90 11;
ლანჩხუთი	ზაალ მდინარაძის ქ. №1, 877 97 90 36;	ხაშური	რუსთაველის ქ. №2, 4 20 98; 877 97 90 57;
ლენტეხი	დაბა ლენტეხი, 51 59 05; 877 97 90 20;	ხარაგაული	სოლომონ მეფის ქ. №58, 2 12 88
		ჭიათურა	ილია ჭავჭავაძის ქ. №4 5 30 41; 877 97 90 56

ხელმოწერის პირობებზე და თქვენთვის საინტერესო სხვა საკითხებზე დეტალური ინფორმაციის მიღება
შეგიძლიათ ზემოაღნიშნულ მისამართებზე, მითითებული ტელეფონების საშუალებით.

დაგატავითი ინფორმაციისთვის მოგვმართეთ:

სს „საქპრესა“

ქ. თბილისი, დიდგორის ქ. №2^ა, ხელმოწერის სამსახური: 51-59-05 ან 51-60-04;

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი

თბილისი 0102, დიმიტრი უზნაძის 52, ტელ: (+995 32) 95 13 95 ფაქსი: (+995 32) 95 58 36 ელ. ფოსტა: info@tpdc.ge

www.tpdc.ge

თანამედროვე მისწვლადელი

